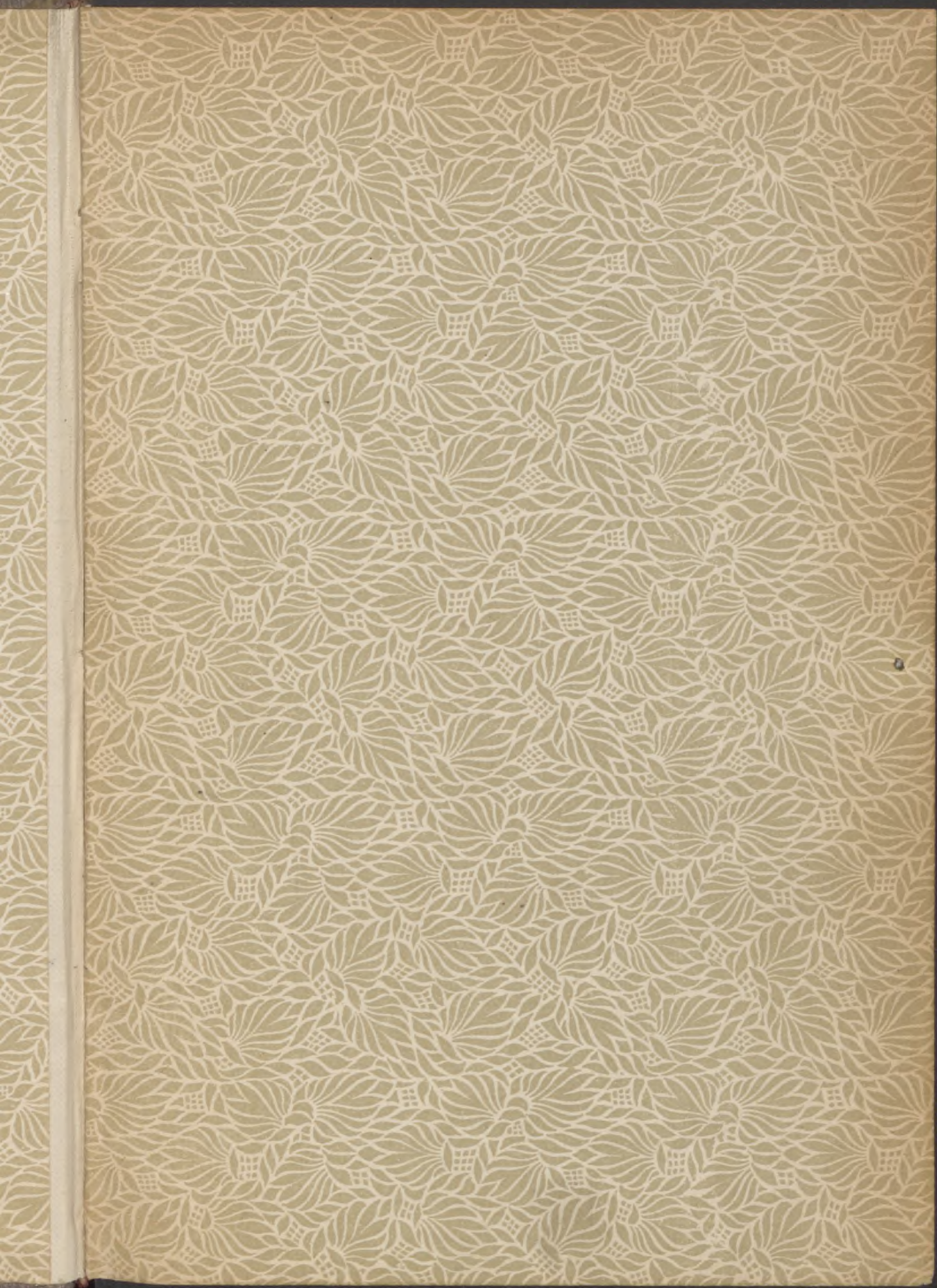

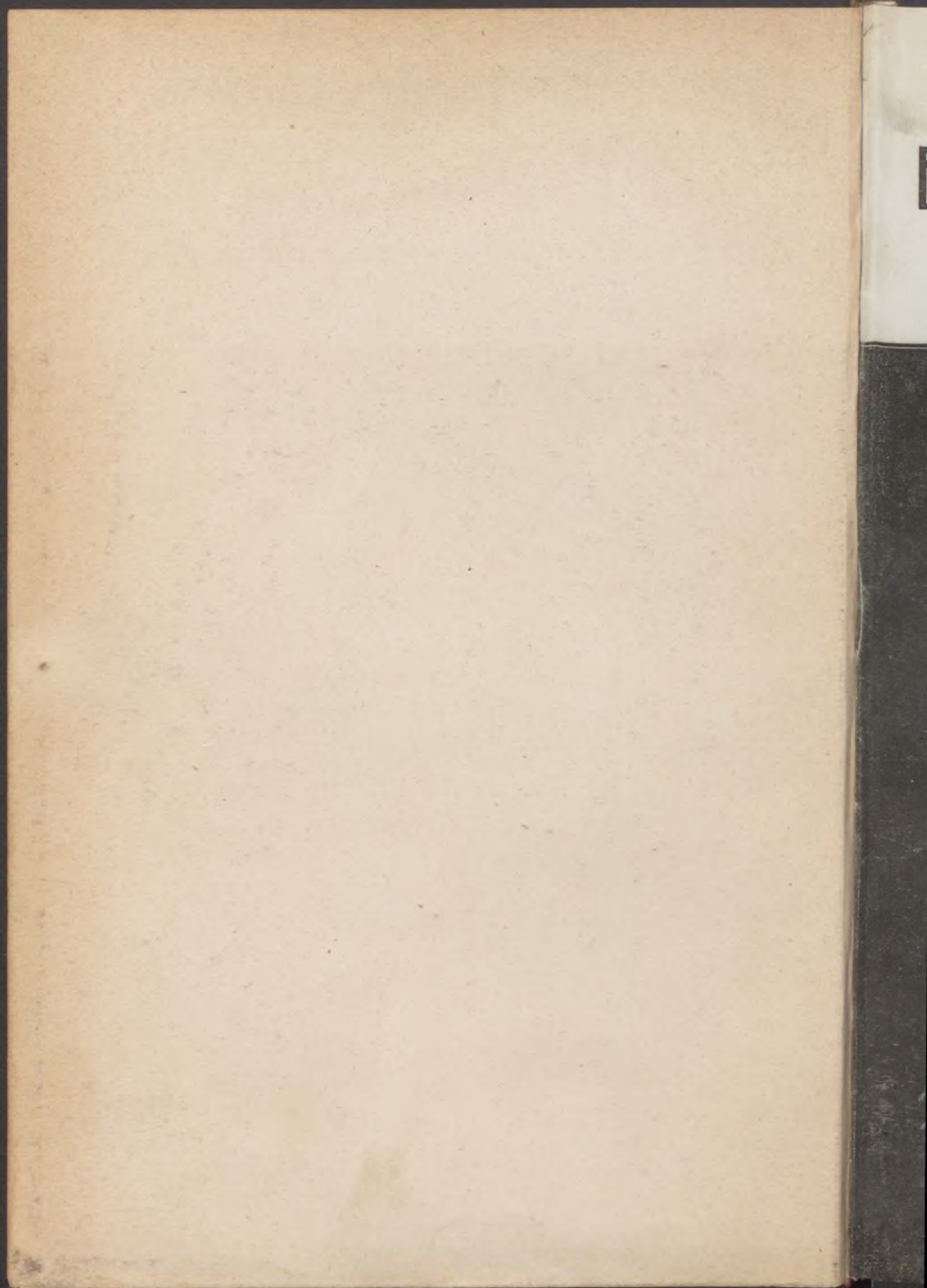
11585
24

HERCEG FERENC
ÉVA
BOSZORKÁNYI

SINGER ÉS WOLFNER KIADASA

E. R. 1
3/10/26

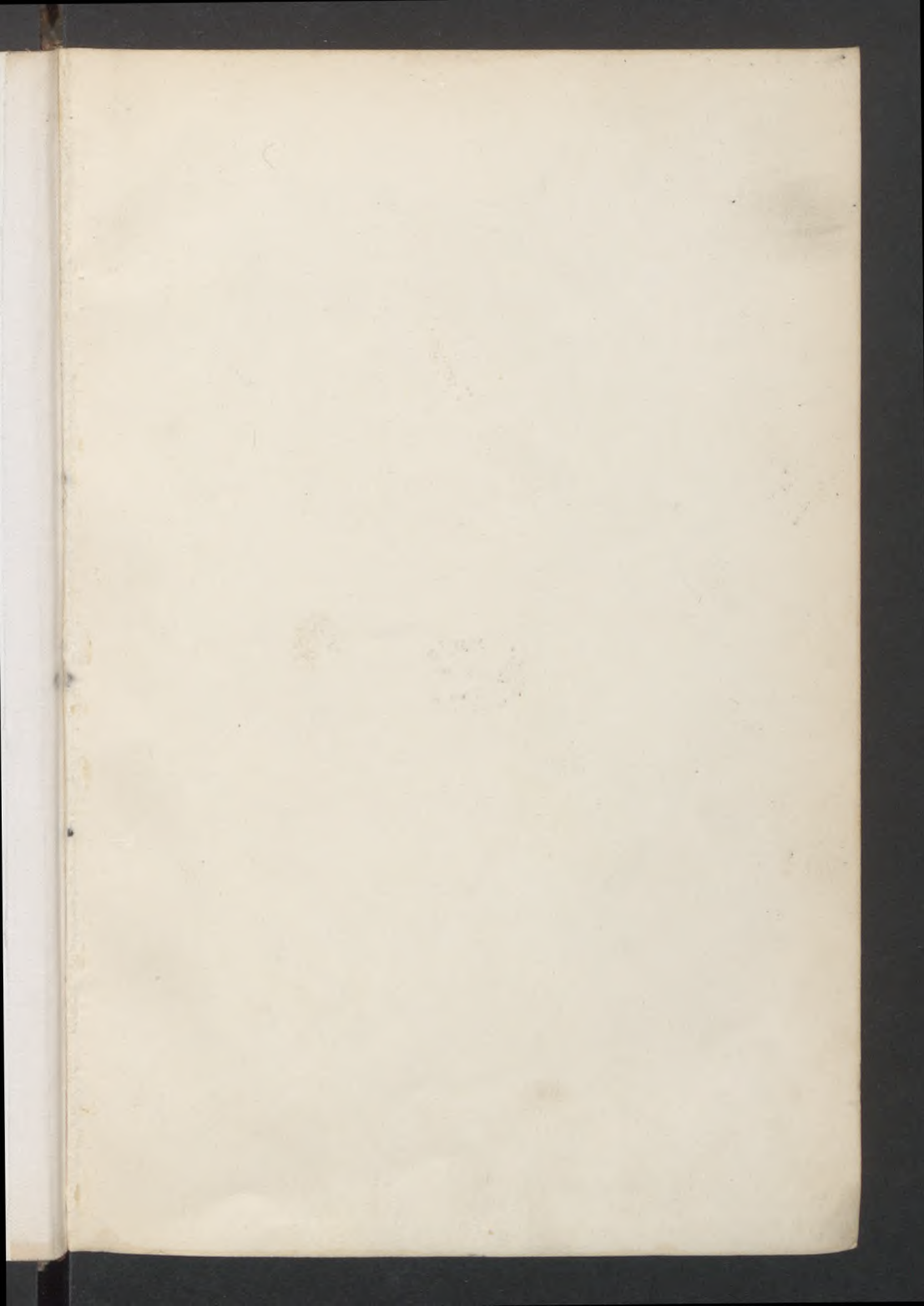

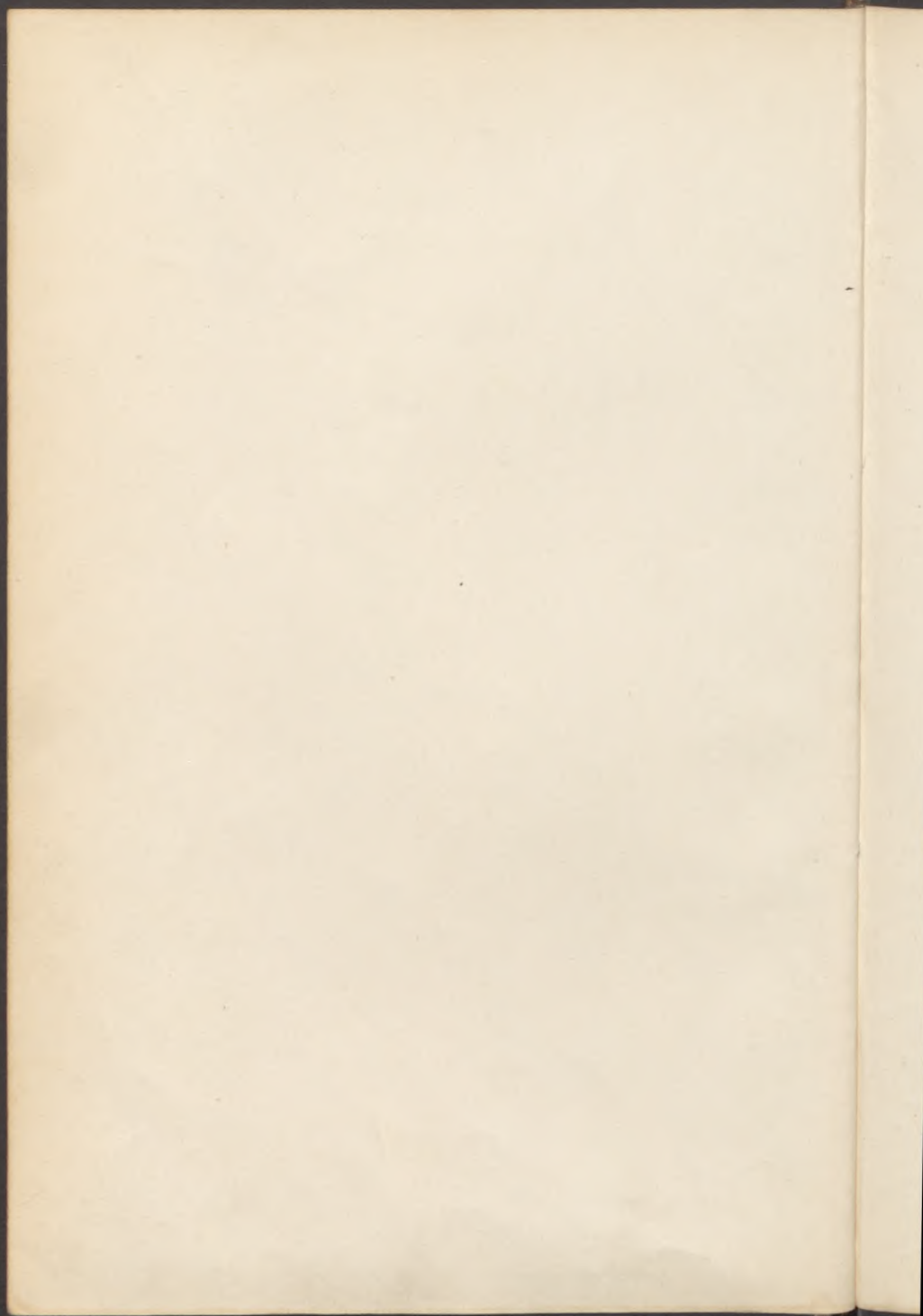
HERCZEG FERENC
ÉVA BOSZORKÁNY

SZINMŰ HÁROM FELVONÁSBAN

HERCZEG FERENC MUNKÁI

ÉVA BOSZORKÁNY

HERCZEG FERENC
MUNKÁI

Éva boszorkány

Színjáték három felvonásban

MAGYART A
MAGYARNAK

BUDAPEST, 1912
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

HERCZEG FERENC

Éva boszorkány

Színháték három felvonásban

MAGYART A
MAGYARNAK

BUDAPEST, 1912

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

Pio. hung
83025/26

Szinpadokkal szentben kézirat.

A könyv megvásárlása senkit sem jogosít fel a darab előadására.
Az előadás joga fölött a szerző rendelkezik.

••

Bármely nyelvre való fordítás jogát fenntartja magának a szerző.

2 R

11585/21

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
3. NYELVI. ADATGYŰJTEMÉNY
12 403

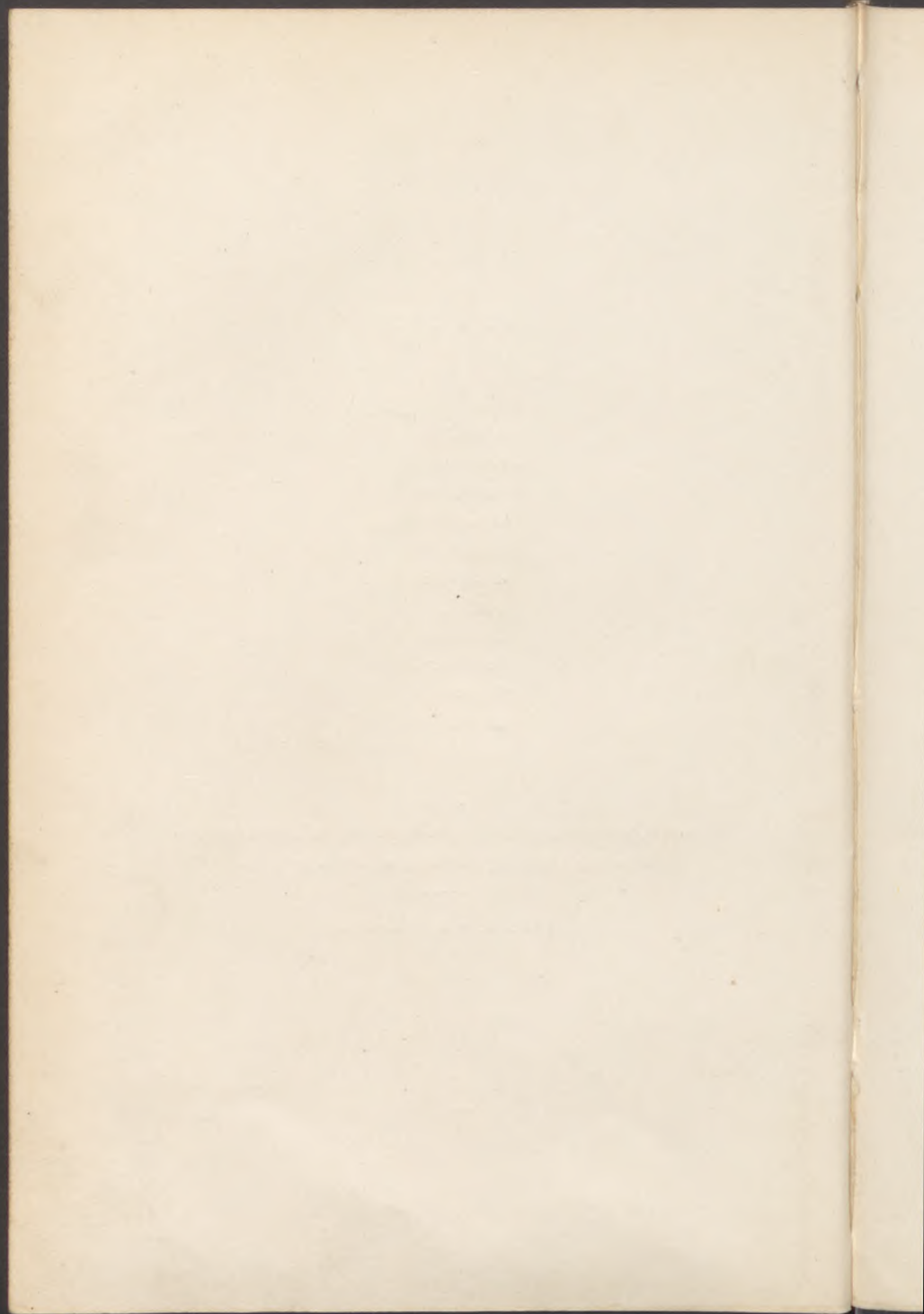
R
1965

SZEMÉLYEK

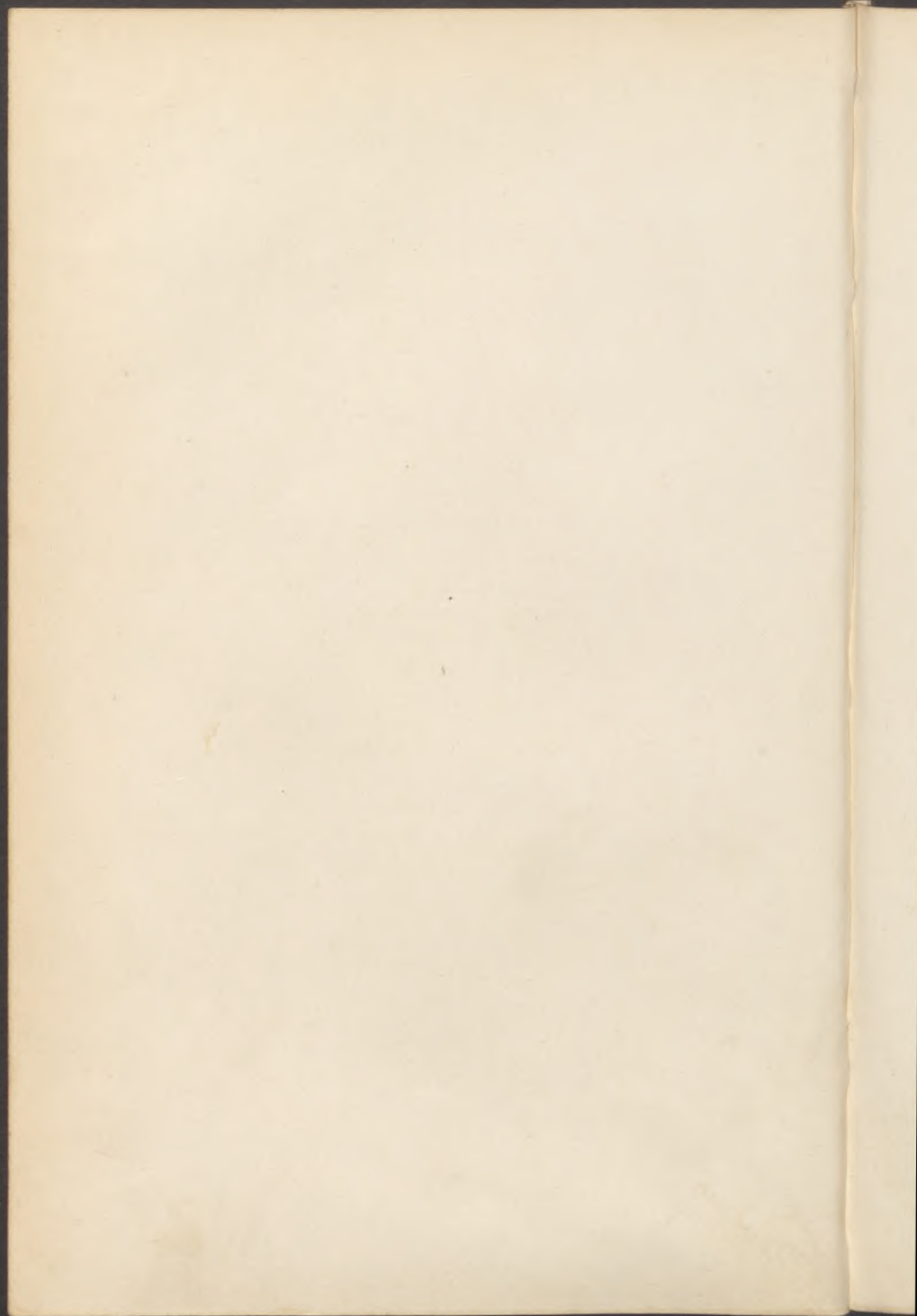
Éva
A gróf
A deák
Anzelmus
Orsolya néne
A kamarás
A kapitány
Ulrik úr
Enzió úr
Fulkó úr
A morva
A bosnyák
Jakab

Lovagok, goriciai kopjások, Éva zsoldosai, polgárok, polgár-
asszonyok, nép, gyermekek, zenészek, szolgák.

Történik: a középkorban.

ELSŐ FELVONÁS

(Gyöpös tisztás a muravári mocsár közepén. A tisztást jobbról-balról magas nád szegélyezi. A nádason — a színpadon keresztbe — gyalogösvény vezet át. A jobboldalon az ösvény a színpad előterében halad, gyér nádkévék mögött; a baloldalon a színpad háttérében. Hátul magasabb, gyöpös partu töltés vonúl keresztbe a színpadon. A töltésen fiatal nyírfák alkotnak rostélyt. A fák mögött út megy végig a töltésen. A töltésről a tisztásra lépcsős ösvény vezet.)

ELSŐ JELENET.

(Sötét éjszaka. Lobogó piros tűzfény. Távoli vészharang.)

Polgárok, asszonyok, gyermekek.

*Egy ember (a töltésen jobbról balra rohan): Tűz van!
Tűz! Ég a város!*

HERCZEG FERENC

Egy suhanc (jobbról balra): Az ellenség! A lovagok! Szaladjunk! (Fekete embertömeg menekül jobbról balra, batyúkkal, gyerekekkel; köztük néhány katona, hosszú kopjával.)

Hangok a sötétségben: Meneküljünk! Rajtunk az ellenség! Mindenkit megölnek! Irgalmas Isten! Jaj, segítsenek! stb.

(Világosabb lesz. Piros hajnali fény; a harang egyre szól. Kisebb menekülő csoportok vonulnak jobbról balra.)

Polgár: A városháza ég!

Koldus (mankón): A templom ég!

Polgár: A lovagok belevágtattak az asszonyok közé! Kopja-nyéllel verték ki az embereket a városból.

Koldus: Az öreg Bognárt agyonverték! Baltával agyonverték!

Tanács-úr: Előre, előre! Föl a hegyekbe! A hegyek még szabadok.

Fiatal asszony (gyerekkel): Nem bírom tovább, le-roskadok!

Tanács úr: Viszem én! Add a gyereket!

ÉVA BOSZORKÁNY

(Újabb emberhullám vágat végig a színen.)

Kiáltások: Előre! Előre! Siessetek! Föl a hegyekbe!

A Bölönyvárba! Irgalmas Jézus, segíts! stb.

(Piros hajnal. A harang elnémúl.)

(Egy asszony egy gyermeket a karján hoz, kis fiút a kezén vezet.)

Kis fiú: Virág!... Mennyi virág!

Asszony: Hagyd a virágot! Édes apád a lovagok kezében.

(Kis leány korsóval a kezében lenn a nádasban, inasfiú oldalán jön.)

Leány: Én éppen vízért mentem...

Fiú: Én éppen tüzet raktam a műhelyben. Amint megszólalt a harang, már tudtam, hogy jönnek a lovagok!... Vesd el magad! Úgy elszaladtam, mint a gyík... Te! Mi-nek viszed azt a korsót? Most már eldobhatod.

Leány (szeliden): Ha eddig hoztam, tovább is vihetem.

(A kapitány, a bosnyák, több zsoldossal jobbról, az alsó ösvényen menekülve jön.)

A bosnyák: Merre fussunk, uram?

HERCZEG FERENC

A kapitány: Itt megpihenjük, aztán föl a hegyekbe! Bölönyvár még szabad, ott megvetjük lábunkat... ha megsegít szent László! (Kürtszó. Ijedten:) A lovagok! Fuszunk!

A bosnyák: Dehogy! A mieink szólnak!...

(Néhány kopjás futva jön, jobbról a töltésen, köztük a morva is, akinek be van kötve a feje.)

A morva (a kapitányhoz): Élsz, uram? Azt hittük, te is ott vesztél!

A kapitány: Soha ilyen csatát! A hitvány zsoldért annyi veszedelem!... Pedig családós ember vagyok.

A morva: Mire megszólalt a harang, már bent üvöltöztek a városban. Én csak egyet nem értek: hogyan tudtak az istentelen kutyák olyan csöndben a városba lopózni?!...

A bosnyák: A kapuőrök egy húron pendültek velük. Sötét hajnalban ránk eresztették a goriciait, akár a görényt a tyúkólba!

A kapitány: Ahol nem fog az acél, ott arannyal győznek. Azoknak van pénzük.

A morva: Nem keresztény lovagok, minden férfiembert megölnék.

ÉVA BOSZORKÁNY

A bosnyák: Oh nem, azt nem teszik, csak az öregeket ölik. Aki fiatal és erős, azt összefogdossák és eladják... eladják gályarabnak. Mindig velük van a velencei gályabiztos, az tíz aranyat fizet egy-egy rabért.

A kapitány: Tíz aranyat? Ott szépen kereshet a katoná!...

A morva: Ki látta a hercegnőnket?

A bosnyák (a kapitányhoz): Te voltál vele, uram!...

A kapitány: Mikor megszólalt a harang, egy szál ingben szaladt ki ágyas házából. A púpos Jakab lóra segítette és én a fűzesig a kengyele mellett futottam... De ott lovagok ütöttek rajtunk és Éva hercegnő belevágtatott a nádasba... Egy ideig még láttam a kibomlott vörös haját; úgy szállott a nádas fölött, mint az arany-kócsag, — aztán elült.

A morva (fejét csóválva): Miért hagytad magára? A nádas tei van farkassal!...

A kapitány: Én családos ember vagyok és... aztán inkább ordasok között legyen, mint goriciai lovagok közt!

A polgár (a töltésen futva jön).

HERCZEG FERENC

A kapitány: Vigyázni emberek! Ki az?

A polgár (megáll): Jó barát! Láttam a hercegnőnket. A fekete-tó partján lovagol. A púpos Jakab van vele. Menjetek utána! (Elszalad.)

A morva (a kapitányhoz): Nem mennél utána, uram? Mégis kapitánya vagy!...

A kapitány: Menjünk hát és szent László legyen velünk! (Többedmagával el a töltésen jobbra.)

A bosnyák: Az volt a hiba, hogy reggeli előtt volt a támadás. Ők már ettek-ittak, de mi éhgyomorral voltunk.

A morva: Kinek van valami harapni valója?

A bosnyák: Egy kis kenyér csak akad. Szalonnám is volna, de a butykos... (Megkotyogtatja a butykoszt. Összeülnek, esznek.)

A morva: Ha még egyszer megsegít szent pátrónusom, leteszem az uraság fegyverét és elmegyek dolgozni. Inkább dolgozni!...

A bosnyák (fülel): Megálljunk!... Mintha valaki járna a nádasban!... (Fegyvere után nyul.)

A morva: Tán farkas!?...

ÉVA BOSZORKÁNY

A bosnyák: Rosszabb annál... ember! (Mind fölgráznak és balra fordulnak. A deák balról jön, bocskort visel, a vállán hegedű.)

A morva: Hé!

MÁSODIK JELENET.

Előbbieket, A deák.

A bosnyák: Ez nem a mieink közül való. Ki vagy?

A deák: Senki! Ne mocskold be a kopja vasát!

A bosnyák: A nevedet, csavargó!

A deák: Muravártól idáig szaladtál, csak azért, hogy megtudd egy szegény csavargó nevét?!

A bosnyák (dühösen): Csak bolondozz, csak bolondozz!... Éppen jókedvünkben találsz. Kifordítom a beledet, kutya!

A morva (közbeveti magát, emberségesen): Ne nyomorgassátok, pajtások, — hát nem elég nagy a ti nyomorúságtok? (Mind megenyhülnek.)

A bosnyák (szeliden a deákhoz): Ehetnél, ugy-e?

HERCZEG FERENC

A deák (sötéten): Két napja nem ettem.

A morva: Telepedj hozzánk! (Kenyeret ad neki.)
Egyél! (Szünet.) Miféle nemzet vagy?

A deák: András a nevem. Eperjesi András, deák voltam Bolognában, de... (Elharapja a szót.) Most kóbor hegedűs vagyok.

A morva: Miből élsz?

A deák: Az ország útját rovom és ahol akad, a parasztnak muzsikálok.

A bosnyák: No, erre most nincs táncos kedve a parasztnak. (Inni ad neki.)

A morva: Jó ruhád van.

A deák: Mikor elindultam, lovam is volt, csizmám is, de Milanóban svájci zsoldosokkal kockáztam, azok elnyerték mindenemet. (Iszik.) Ti ki emberei vagytok?

A morva: Árva Éva hercegnőé.

A deák: Miért árva a hercegnő? Hát nincs ötven vára?

A morva: Csak volt, pajtás, csak volt. A hercegnő ma egy szál ingben fut a nádasban.

A deák: Ki elől fut?

ÉVA BOSZORKÁNY

A morva: A goriciani gróf elől. Az magának követeli Éva örökségét.

A bosnyák: Mondják, a grófnak van is pecsétes írása.

A morva: Két év alatt kiforgatta már minden birtokából. Egy erős városa volt még a hercegnőnek: Muravár, — ma hajnalban azt is elvették a lovagok.

A bosnyák: Az volt a hiba, hogy a mi embereink még nem ettek.

A morva: Most már csak a hegyek a mieink. A havasi paraszt a hercegnőhöz szít. Ott fönnyen van egy helye Évának: Bölönyvára, — afféle ócska téglarakás, akkora, mint a mészégető kemence. Addig van, míg a lovagok be nem rúgják szúette kapúját!...

A deák: Hát nincs királya az országnak?

A morva: Van, de az idegen, külföldön él.

A bosnyák: Az országgyűlés küldött már pecsétes levelet, de attól nem csorbul ki az ellenség kardja!

A deák: Nem tud sereget fizetni Éva?

A morva: Zsoldos kapitány nem bír a vasas lovasokkal. A mi kapitányaink afféle árvák kapitányai. Jó család-

HERCZEG FERENC

apák, rossz verekedők. Jobb szeretik az aranyat, mint az acélt...

A bosnyák: Az a baj, hogy nincs velünk az igazság!

A morva: Hogyne volna velünk! Az igazság mindig az árváé!

A bosnyák: A földi igazság igen, de a mennybéli nem! Mert Éva hercegnő boszorkány leánya, azért vöröshajú és azért veri az Isten!

(Kürtszó a távolban.)

A morva: Hallod? Hallod?!

A bosnyák: A kapitány kürtje, minket szólít.

A morva: Talán meglelte a hercegnőt. (Fölkel.) Neki a nádasnak, legények! Ha boszorkány leánya is, mégis az ő zsoldján élünk!

(Mind elmennek jobbra, a nádasba.)

(A deák egyedül marad. Egy madár énekel a nádasban. A nap fölkel s a nyírfákra süt. A deák leveszi hegedűjét s meghangolja húrjait.)

A deák: Az emberek fojtogatják egymást, a virágok meg tovább nyílnak.

ÉVA BOSZORKÁNY

HARMADIK JELENET.

Éva, Jakab, a deák.

Éva (a töltésen megjelenik. Tarka lovon ül. A nyakában vasláncot visel. A vörös haja ki van bontva, a ruhája ingszerű bő selyemköntös. A lovát Jakab, a púpos törpe vezeti): Jakab, itt sűrű a nád, itt bújjunk el.

Jakab: Bújj el a nádba, Éva hercegnő, bújj el jól! Én majd lóra ülök és megkeresem a seregedet. Én tudok lovagolni.

Éva: Jó lesz, Jakab. De ki emel nyeregből?

Jakab: Én.

A deák: Én!

Éva: Ki az? Én félek! Szaladjunk, Jakab!

A deák: Ne félj, Éva hercegnő, híved vagyok.

Éva: Nem fogsz bántani?

Jakab: Ha bántod, megszúrlak.

A deák: Ki bántana téged?

Éva: Nos, emelj le!

A deák (a földre dobja süvegét, karjára veszi Évát).

HERCZEG FERENC

Éva: Nem vagyok nehéz, ugy-e?

A deák (lehozza a tisztásra, fanatizálva): Nem méltó a föld, hogy a lábad érje!... A fehér lábad!...

Éva: Eressz, kérlek!

A deák: Szőnyeget kellene eléd teríteni... Bársonyt, selymet, szent bíbor-ruhákat a királyok házából és a templomokból... a fehér lábad elé!...

Éva: Eressz, kérlek! A goriciai gróf embereket küldött, hogy fogjanak el engem... Aki elfog, ötszáz aranyat kap. Te nem vagy olyan embervadász?

Jakab: Ha olyan vagy, akkor megszúrlak.

Éva (figyelmesen néz a deákra, majd elmosolyodik): Nem, te nem vagy olyan. Lovagolhatsz már, Jakab. (Jakab a lóval el balra. A virágokhoz:) Jó napot, ti kedvesek, ti szépek a selyem-ruhátokban. Szegény Éva nénétek mezítláb jár. Hogy vagy húgocskám? Ne félj, téged nem bántalak; de kegyelmedet leszakítom, mert olyan tüskés és gőgös. (Egy gyepűrózsát tép és az övébe tűzi. A deákhoz:) Ki embere vagy?

A deák: A tied. Hisz mindenki a tied!

ÉVA BOSZORKÁNY

Éva: Senki se enyim! Nincs már se aranyam, se jobbágyom!...

A deák: Bár úgy volna! Bár én volnék egyetlen híved!

Éva (észreveszi a földön fekvő hegedűt. Bájos örömmel): Hegedű! (Fölveszi, nézi.) Mily édes csoda! A fabölcsőben szent hangok szunnyadoznak!... (Füléhez emeli a hegedűt.) Most arany méhekről álmodnak. Ha fölébrednek, megváltják a világot minden fájdalmától!... Hegedűs vagy?

A deák: Két szem vagyok, amely téged néz!

Éva (meghökkenve nézi): De furcsa vagy! Álmodsz? Hej! Ébredj föl! Egy hercegnő szól hozzád! Mi a neved?

A deák: András. Istenfélő deák voltam Bolognában, de...

Éva: És miért kell bocskorban járnod?

A deák: Bajba estem Bolognában.

Éva: Lám! Mit vétettél Bolognában?

A deák: Egy forró éjszakán egy ablak alatt énekeltem.

Éva (kíváncsian): Nagyon magas ablak volt, ugy-e?

A deák: A szentséges pápa húgocskája aludt mögöttem...

Éva (megszeppenve keresztet vet magára): Jaj, istentelen deák!

HERCZEG FERENC

A deák: A római oroszlán csak egyet hördült és én szégyen deák, én földönfutó lettem.

Éva: És most mit csinálsz?

A deák: Róvom az ország útját.

Éva: De jó neked! Én mindig csak rácsos ablak mögött ültem. Ezüst orsómat pörgettem, de a szemem, az künn kóborolt az úton... Ha pedig gyalog embert láttam a vár alatt, hegedűvel a hátán... (Félbeszakítja önmagát.) Te, mi tüzel hajnalban a hegytetőkön? És hová lesznek a hulló csillagok? És — mondd — mi történik éjjel az erdőn? Én néha énekhangot hallok, tűzfényt látok a kék erdőszélen!... (Észbe kap, megalázkodva ajkához emeli a nyakán függő vasláncot.) Oh, én bűnöm, én nagy bűnöm!...

A deák: Miért viselsz vasláncot a nyakadon?

Éva: Te nem tudod? Hisz' mindenki tudja!

A deák: Mit?

Éva (óvatosan): Én a bölönyvári boszorkány leánya vagyok.

A deák (megszeppenve): Hát igaz?

Éva (bólint): Mondok neked valamit. Ha édes anyám

ÉVA BOSZORKÁNY

virágot tűzött a keblére, az mindjárt elhervadt. Ha pedig rávetette szemét egy férfira, az is elsorvadt.

A deák: Törvény elé állították?

Éva (könnyed fölénnel): Dehogy! Hiszen földes-asszony volt. De apám uram, a szent ember, vasláncon őrizte Bölönyvár tornyában... És nekem pedig mindig a nyakamon kell viselnem édesanyám vasláncát...

A deák: Minek?

Éva (mintha leckét mondana): Hogy önkéntes megalázkodással védekezzem a gonosz törvetései ellen... (Súgva.) Mert tudnod kell, ketten vannak mellettem: jobbról a fehér, szelid, — balról a fekete, szilaj. És mert az apám szent ember volt, az édesanyám pedig boszorkány, nem tudni még, hogy én hová tartozom: jobbra-e, balra-e?... Nagyon nehéz ám jónak lenni!... Látod: a tűzbe nézni bűn, mert a lobogó láng vad meséket mesél... A holdra nézni is veszedelmes, mert a hold régi pogányok cimborája. Ha vidáman süvölt a tavaszi szél, akkor ledobom fátyolomat a vártoronyról és nézem, mint repül a virágzó fák fölött. És ha téli estéken, hidegszemű csillagok pislognak a vár fölött, akkor is szeretnék repülni — hej! — magasan, egyedül!... (Magszeppenve

HERCZEG FERENC

ajkához emeli a láncot.) A kamarás azt mondja: repülni bűn!...

A deák: Minden bűn, ami szép!

Éva: Ugy-e? Minden, ami szép! Talán az is, hogy mi ketten itt beszélgetünk a nádasban?!... (Előkelően.) Most azonban kérj valamit tőlem, jó András deák. Ha bújdosom is, azért mégis hercegnő vagyok, és szeretek ajándékozni...

A deák: Add nekem a virágodat, te bőkezű hercegnő!

Éva: Gyepűrózsa, — holnap már elhullatja szirmát.

A deák: Mit bánom én a holnapot!

Éva: Te nem vagy olyan ember, mint a többi, te boldognai!... Neked én olyanokat mondok, aminőket még senkinek sem mondtam! Hogy van ez? Olyan vagy te, mint a hercegek? Vagy én vagyok olyan, mint a hegedűsök? (Bizalmasan.) Te! Találkoztál már a nádi tündérrel?

A deák: Igen, ma.

Éva (nem érti meg a bókot, izgatott kíváncsisággal): Te boldog ember! Ma? Hol láttad?

A deák: A nádasban.

Éva: És kértél tőle valamit?

A deák: Nem volt bátorságom.

ÉVA BOSZORKÁNY

Éva: Oh, te bolond! Hiszen hegedűs vagy! A hegedűsnek minden kívánságát teljesíti. Nem is kell szólnod, csak le kell térdelned előtte, ő már tudja, mi kell neked! (A deák letérdel előtte. Éva meghökken, megérti, leányos zavarral elfordul.) Oh, te rossz deák!... Te tréfálsz velem. Majd kalodába csukat az udvarbíró!

A deák: Éva, mit tettél velem?!

Éva: Hiszen én nem vagyok tündér! És hiába kívánod, én nem csókolhatlak meg. Az itt jobbról... (Elhallgat, me-reven áll, mintha hallgatózna, a láncot a két kezében tartja, de ezúttal nem csókolja meg.)

A deák: Mit tettél velem, Éva? Most holtomig rabod leszek!

Éva (fülel): Kip-kop, kip-kop! Nádi farkas sompolyog,
— hallod?...

A deák (fülel): Semmit sem hallok.

Éva: A virágot odaadom. Ma este holdvilág lesz, énekeld el neki a legszebb nótádat, de halkan, egészen halkan... Egy forró, édes dalt, a legszebb dalodat... Ha hegyek és erdők lesznek közöttünk, ha szá zrőfős falak lesznek is közöttünk,

ÉVA BOSZORKÁNY

én meg fogom hallani a virágkehely fülével. (Hirtelen fülel, ajkához emeli kezét.) Kip-kop! Hallod?...

A deák (fülel): Semmi.

Éva: Ha egyszer levetném ezt a láncot... ha egyszer hírért vennéd, hogy nincs már a nyakamon... akkor úgy is elkárhozom... akkor gyere hozzám, bárhol vagy is... gyere a túlvilágról is... mert én akkor megcsókolnálak.

A deák (a nádba néz, valamit lát, fojtott hangon, rémülten): Embervadászok! Szaladj a nádasba!

Éva: És te?

A deák: Szaladj! Hess, hess! (Tapsol, mintha madarat zavarna. Éva el balra)

NEGYEDIK JELENET.

A deák, fekete kopjások, majd Enzió.

(Jobbról, elől és hátul, egy-egy fekete kopjás sompolyog mélyen meghajolva, mintegy ugrásra készen. Most kiérnek a tisztásra, magasra emelik a kopját.)

Első kopjás: Hahó!... A mienk vagy!

HERCZEG FERENC

Második kopjás: Meg ne moccanj, kutya!

A deák (fölemeli a kezét): Fegyvertelen vagyok!

Enzió (jön): Tudtam, hogy itt vannak még, csak keresni kell. Hajtó-láncban be kell járni az egész nádast!

Első kopjás (mialatt a második kopjás a deákot fenyegeti, zsineget vesz elő a zsebéből és hátra köti a kezét): Ez is megéri a maga tíz aranyát.

Harmadik kopjás (részegen jön, kopjával támad a deáknak): Leszúrni a kutyákat, mind leszúrni, a parasztokat leszúrni és nem beszélni!

Enzió (kardjával félreveri a kopját): Hogy szúrnád le, te részeg állat? Nem látod, ép, erős legény, élve megér tíz aranyat, a bőréért egy rossz dénárt se kapsz!

Harmadik kopjás: Vért akarok látni, a beleit, az agyvelejét!

Második kopjás (erővel kicsavarja kezéből a fegyvert, visszalöki): Utálatos ez a nápolyi! Csata után leissza magát, azután megrohanja az asszonynépet és végül a rabok vérében hempereg.

A deák: Én nem vagyok katona. Nem is vagyok idevaló. Békés hegedűs vagyok.

HERCZEG FERENC

Második kopjás: Nem is engedünk bántani, öcsém. Egy darabban eladunk a velencei gályabiztosnak. Holtodig békén evezhetsz!

Első kopjás: Jó dolog az, fiú. Bejárod a világot és nem kopik a bocskorod.

(Fekete kopjások néhány kötélre fűzött rabot terelnek be.)

Enzió (a deákra mutat): Ezt a többihez! (A deákot a kötél végéhez erősítik.)

Harmadik kopjás (motyog): Leszúrni, mind leszúrni!...

Első kopjás: Bestia!

(Távoli goriciai kürtjel.)

Enzió: Csend! (Fülel. Újabb kürtjel.) A gróf szólít a táborba. Vége a vadászatnak. Vissza, vissza! Egy, kettő! (Sietve eltereli a kopjásokat és a rabokat. Mind el jobbra. A színpad egy pillanatig üresen marad. Goriciai kürtjel.)

Éva (hajoltan előre jön. Haraggal, kétségbeeséssel): Elviszik! Elviszik!... (Sírva fakad.)

ÉVA BOSZORKÁNY

ÖTÖDIK JELENET.

Éva, Orsolya, majd Kapitány.

Orsolya: Jaj, te szegény kis hercegnőm, selyemhajú szép Évám! Hát így bújdosol te a nádasban?!

Éva (a nyakába veti magát, de mindig jobbra néz): *Orsolya* néne, ott mennek, ott viszik!...

Orsolya: Kit visznek, te szépség, te jószág?!

Éva: A hegedűst viszik... Sokan vannak, hosszú kopja van náluk...

Orsolya: Bizony ítélet napja ez a mai!... Megszakad a szívem, hogy így látlak, szégyenszemre, bontott hajjal!...

A kapitány (jön): Dicsértessék a szent háromság! Itt van a mi drága hercegnőnk!

Éva (megragadja a kapitány karját): Nézd! Arra mentek!... Fekete emberek, hosszú kopjával, sokan!...

A kapitány: A szél ingatja a nádas!

Éva: Siess utánok! Te katona vagy, öld meg a feketéket, mind öld meg! Szabadítsd ki a rabot.

HERCZEG FERENC

A kapitány: Oly nagy a nádas, az ember elvesz benne, akár az eldobott kavics.

Éva: De ha bántják? Ha megölik?!...

A kapitány: Sok keresztény vér folyt el a mai napon.

Orsolya: Ül le, Éva, hadd fonom be a hajadat. (Éva gépiesen engedelmeskedik, de mindig jobbra tekint. Orsolya a haját rendezgeti.) Ne búsulj, drága lelkem, majd megsegít a jó Isten! És ha ő nem — hát segítsen a sátán! A pokol kutyáinak vetem oda a lelkemet, de én bizony ma éjjel ki-megyek a keresztútra és éjféli átkot mondok a goriciai vér-szopóra. És akasztófa fájából kifaragtatom a figuráját, azt tűvel szurkálom, parázssal égetem és minden gyötrem nyilaljon bele a kutya csontjába!

HATODIK JELENET.

Előbbie, Kamarás, Nép, Tanácsúr (a nyomában).

A kamarás: Dicsértessék az Úr neve! Itt van a hercegnő és itt van az én asszonyfeleségem is.

Orsolya: Na, te ugyan rosszul imádkoztál rá, te szent ember!...

ÉVA BOSZORKÁNY

A kamarás: Ne káromolj, asszony! Az úr azokat sújtja, akiket különösen kedvel és te, Éva hercegnő, rászolgáltál a megpróbáltatásra. Hiszen tudod, hogy ki vagy!?

Éva (lehúnyja a szemét): Én két szem vagyok, amely téged néz.

A kamarás (szigorúan): Hercegnő, a gonosz beszél belőled? Azt kérdeztem, tudod-e, ki vagy?

Éva: Igen, kamarás. Én egy istentelen boszorkány vagyok...

A kamarás (enyhén): Boszorkány leánya, Éva! Boszorkány leánya!

Éva (gépiesen): Nekem imádsággal, alamizsnáskodással és testem sanyargatásával kell védekezni a gonosz törvényei ellen. (Fölkel, más hangon.) Mondd, mi történik a rabokkal, akik az ellenség kezébe estek?

A kamarás: Az ő sorsuk sanyarú, de te elfordíthatod fejedről a veszedelmet. Ime, a te alázatosságod megnyerte az ég tetszését és a megpróbáltatás hamarabb véget fog érni, mint remélni merted. Az imént a pápától legátus érkezett Muravárba, aki egyházi átok alatt békét parancsol.

Orsolya: Békét?

HERCZEG FERENC

A kapitány: El kell fogadni. Én katona vagyok, de én mondom: bármi árat vesznek is érte, el kell fogadni.

Orsolya: Hej, ha ti férfiak egyebet is tudnátok, mint beszélni, beszélni!...

A kamarás: Hallgass, asszony! Az egyház úgy rendeli, hogy te, Éva hercegnő, feleségül menj a goriciai grófhhoz...

Éva (rémülten): Oh!...

Orsolya (érdeklődve és fölháborodás nélkül): Feleségül?!...

A kamarás: A vitás birtokok pedig legyenek örökké közös tulajdon. A gróf kemény harcos, de jó keresztény és aláveti magát a parancsnak. Már küldött is leánykérő követet. Most rajtad a sor, hercegnő, hogy alázattal meghajtsd fejedet a szent parancs előtt.

A kapitány: Ennek meg kell lennie, hercegnő. Nincs már se pénzed, se birtokod. Ha makacskszol, magam vezetem vert seregemet a goriciai nagyúr táborába.

A kamarás: Meg kell lennie, hercegnő! Ha ellenkezel, akkor szabad kezét nyer a gróf, fölperzseli városodat és megöleti a rabokat...

ÉVA BOSZORKÁNY

Éva (ijedten): Megöleti?!...

A kamarás: A hercegi korona lehull fejedről, te földönfutó léssz és átkozott lesz a kéz, mely ételt-italt nyújt neked!

Tanácsúr: A házainkat fölégették, fiainkat megölték, tovább nem bírjuk már a nagyurak viszályát!

Egy asszony (letérdel, gyerekekkel): Férjem az ellenség kezén, Éva, és te habozol?...

Éva: A rabokat megöleti?...

A kamarás: A szegény rabok élete a kezekben. Van köztük nem egy, aki jámborul örül az édes napfénynek, aki nek szíve telve van szent ifjúsággal. Tudod, milyen a rab halála? Kegyetlen és gyalázatos! Oda taszigálják a bitó alá... megkötözve, mint a barmot!...

Éva: Megkötözve!...

A kamarás: Az arca fakó a félelemtől. Röhögő pribékek letépi róla a ruhát... aztán köteleket a nyakába...

Éva: Nem, nem!...

A kamarás: Akarod fogadni a gróf követét? A ligetben vár...

Éva (síránkozó hangon): Adjatok rám fehér ruhát, fátlyolt a fejemre és koszorút... Tövis-koszorút!... Nem akarom, hogy meghaljanak a rabok!...

HERCZEG FERENC

A kamarás (diadalmasan): Szólítsátok a követet!

A kapitány (hátról elmegy).

Orsolya (előre vezeti Évát): Selyemhajú kis Évám, okosan teszed, hogy Goricia grófnéja leszel.

Éva (síránkozva): Adjatok rám fehér ruhát!

Orsolya: A házasság különös dolog, egészen különös dolog. A régi harcok elmúlnak és új harcok jönnek. A férfi... az olyan, mint a vártorony. Ha vívod, akkor baj, hogy erős; de ha benne lakol, akkor jó, hogy erős... Tekints a szívedbe, Éva, a szíved legmélyére! A gróf kegyetlen férfi. Az illet lehet nagyon gyűlölni és lehet nagyon szeretni. Nem lapang szerelem a te nagy gyűlöleted alatt? Mondd, Éva!

Éva: Szeretem, mint a pestis-halottat. Hozzá fekszem a gödörbe, megölelem: én édes hitvesem!

Orsolya: Annyira gyűlölöd? Annyira tudsz te gyűlölni? Lám! Mit akarsz tenni, szegény aranyhattyú? A porban fekszel, a vadállat a nyakadon tartja éles fogát!

Éva (a torkához nyúl): Jaj nekem!

Orsolya: Annyira gyűlölöd? Nos, akkor meg éppen azt mondom: eredj hozzá, Éva! Ha akarod, megfordul a sor. Kezdj újabb harcot... de a magad elemében, a magad fegyverével... és meglátod, csúffá teszed a vadállatot!...

ÉVA BOSZORKÁNY

Éva (kezeit tördelve): Orsolya néne!...

Orsolya: A kutya és az aranyhattyú csatája ez, Éva! Eddig a parton ütköztetek és elveszett sok szép aranytollad. De az ostoba ellenség most utánad úszik a tó vizébe. Rajta, aranyhattyú, ne hagyd magad!... Most a tiéd... végezz vele!

Éva (megérti, a szeme ragyog, megragadja Orsolya kezét): Orsolya néne!...

Orsolya (dühvel): A szemét... mind a két szemét vágd ki!... Merítsd alá!... Fojtsd el!... Fullaszd meg!...

Éva: Orsolya néne! (A kapitány hozza Anzelmust.)

HETEDIK JELENET.

Előbbie, Kapitány, Anzelmus.

A kamarás: Ez az úr a gróf követje.

Anzelmus: Én Anzelmus vagyok, a nemes, nagyságos és vitéz goriciai gróf udvari íródeákja. A kegyelmes uram címeres nemest is küldhetett volna, — mert vannak a táborában bőven ilyenek, — de úgy gondolta, hogy ezt a harcot inkább ésszel és furfanggal, mint vitézséggel kell megvívni,

HERCZEG FERENC

azért küldött engemet. És még egy szándék vezette a követ személyének megválasztásában: számított rá, hogy a nagyságos hercegnő, — miként a szokás és tisztesség kívánja, — dús ajándékkal fog nekem kedveskedni, megtisztelvén a szolgában a gazdát... és fölötte igen megörvendeztetvén az én szegénységemet...

A kamarás: A hercegnő elfogadja a gróf házassági ajánlatát.

Anzelmus (bosszúsan): Nem tartom helyénvalónak, hogy a türelmetlenség megszakítsa a szavak füzérét, melyet a megfontoltság illesztett egybe előzetes gonddal és hibáztatom, hogy találó és tartalmas válaszok és viszonyválaszok helyett mindjárt a végén kezditek.

A kamarás: Szólj hozzá, hercegnő!

Éva: Ha igent mondok, akkor szabadok lesznek a rabok?...

Anzelmus: Ezt óhajtottam a békepontok hetedikéként előterjeszteni és ha hercegséged kegyes lett volna meghallgatni...

Éva: Akkor hát itt vagyok: vigyetek, ahová mennem kell. (Anzelmus elkeseredetten vállat von.)

ÉVA BOSZORKÁNY

A kamarás (Anzelmushoz): Úgy mondtad, hogy a gróf ma estére óhajtja az esküvőt?

Anzelmus (sértődve): Igen.

A kamarás: Mi innen a hegyekbe vonulunk, Bölönyvárba. Naplementekor ott lehet a gróf.

Anzelmus (sértődötten): Jól van! (Gyűrűt nyújt a kamarás felé.)

A kamarás: Mi az?

Anzelmus (sértődve): Karikagyűrű!

A kamarás: A gróf jegygyűrűje. Sajnos, a hercegnő most nem viszonzhatja ajándékát! Minden ékszere ott veszett a palotában. (Évának adja a gyűrűt.)

Orsolya: Mikor szerelmes urad ma hajnalban leány-nézőbe jött, ágyából ugratta ki hű menyasszonyát!...

Éva (ujjára húzza a gyűrűt és magában szól): Hívlak, uram, gyere uram, ki a tóra, az én vizemre!...

Anzelmus: Valamit azonban mégis illenék vinnem!...

Éva (leveszi nyakáról a láncot): Vidd neki ezt!...

A kamarás (ijedten): A láncot?!

Anzelmus (megnézi): Hiszen ez vas!

Orsolya: Családi emlék. EreklYE.

HERCZEG FERENC

Éva (akin nagy változás ment végbe, amint levetette a láncot): Vidd neki ezt és mondd: egy mezítlábos hercegnő adta a nádasban és minden karikájához egy gondolata tapad...

Anzelmus: Elviszem, hercegnő, és kérek, ha megint nálad lesz a kincstárad kulcsa, ne feledd, hogy dicsőségemben néminémű részem jutott nekem is.

Orsolya: Nem felejtí és megfizet neked! Most siess uradhoz, a keresztény lovagok gyöngyéhez. Mondd, hogy jöjjön Bölönyvárba. Jöjjön ma este! Éva várja! A szűzies szemérem tiltja, hogy többet is mondjunk, de a vitéz gróf gondolhat, amit akar.

Éva: És még valamire kérek, deák. Nézd sorra a rabokat és ha hegedűst találsz közöttük, azt hozd föl a váramba. Ma szombat van, édesanyám óta szombat éjjel táncolni szokás Bölönyvárban, hol a palotateremben, hol a kémeny fölött. Ha elhozod azt a hegedűst, aki kedvemre muzsikál, akkor megjutalmazlak. Megteszlek Muravár bírájává!

Anzelmus (lelkesen): Muravár bírájává?! Ahány hegedűs van a határban, mind összefogdosom és elviszem neked. Mert te vagy a legerényesebb, legjámborabb és legbőkezűbb

ÉVA BOSZORKÁNY

hercegnő, aki lilium lábával ezt a bűnös siralom-völgyet tiporja! (A háttérbe elmegy.)

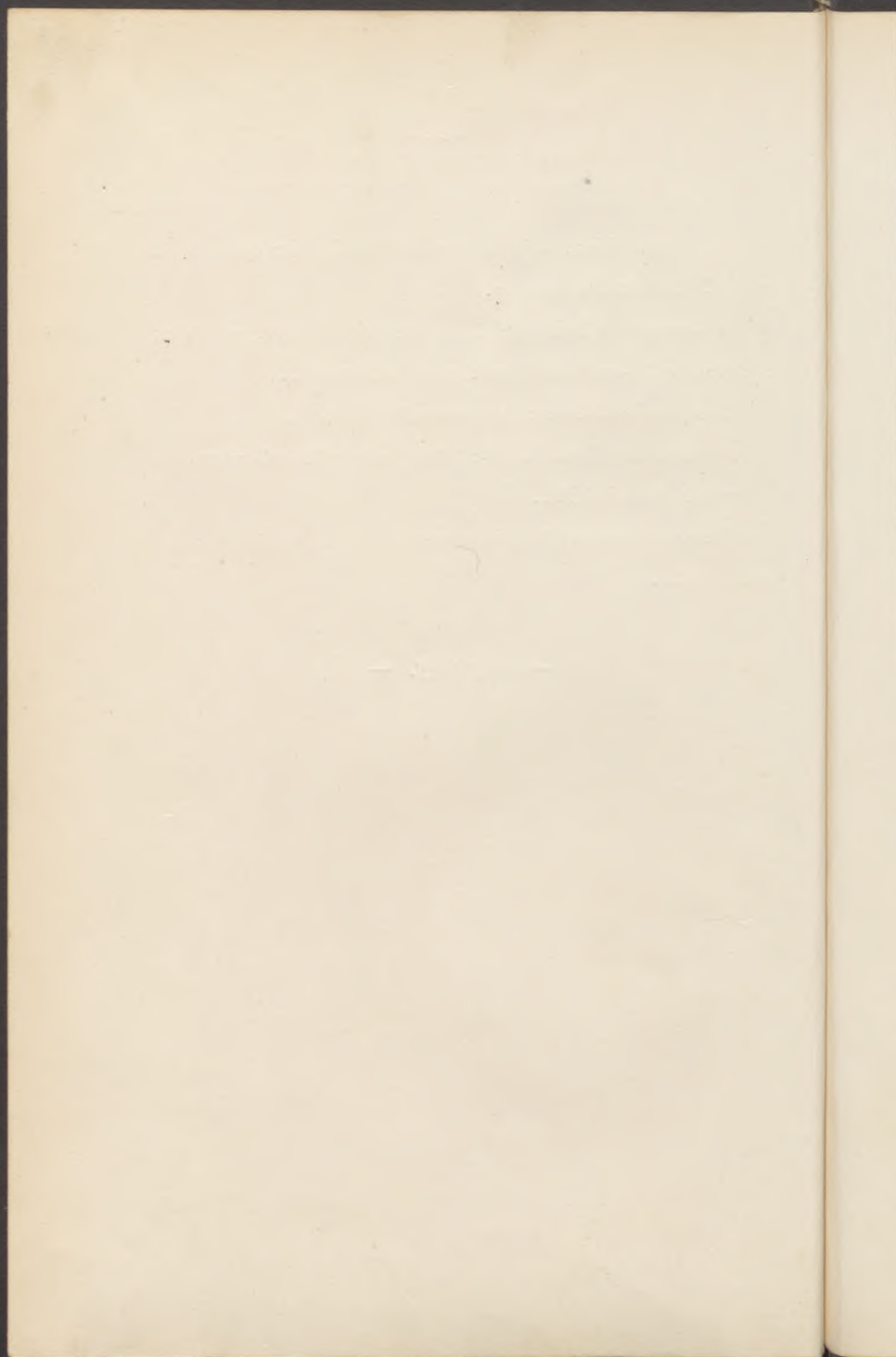
A kamarás (Évához): Nem helyeslem, hercegnő, hogy levettetted a láncot! Boldogult apád adta rád!...

Éva (elnéz fölötte): A lovamat! (Balra el.)

A kamarás (Orsolyához): Miért nem válaszol nekem, ha az apjáról beszélek?!...

Orsolya (gonoszul): Most megint láncra kerülnek a komondorok!...

— *Függöny.* —

MÁSODIK FELVONÁS

(A
zat.
lyen
égbe
a h
úgy.

A a

tere

(*A színpad egy fensík szélét ábrázolja. A háttér kék égboltozat. Balra dombos lejtő, mely a színfalak mögé vezet és amelyen föl lehet menni a magasba. A szereplők silhouettjei a kék égboltozat előtt mozognak. A szín egyébként igen keskeny — a háttér függőnye csak néhány lépésnyire van a lámpáktól, úgy, hogy a változás díszlete készen állhat a háttér mögött.*)

ELSŐ JELENET.

*A dombon fekete kopjás áll; majd kopjások, rabok, rabnők,
A deák, Enzió, Anzelmus, Fulkó.*

Kopjás: Ide, ide! Ide tereljétek a rabokat! Mind ide!

Kopjások (jobbrol hosszú láncban összefűzött rabokat terelnek be. A rabok közt vannak öregek, fiatalok, urak és

HERCZEG FERENC

parasztok, férfiak és nők; köztük A deák is. A rabok a domb lábáig állanak, a csapat vége a színfalak mögött képzelendő.)

Enzió (a csapat végén jön): Hol a gróf?

Kopjás (a dombon): Itt lesz mindjárt! Most száll nyeregből.

Anzelmus (jobbról jön, végigszámolva a rabokat): Az a kérdés, hogy van-e köztük muzsik? Hegedűs, vagy sipos? De dudás is lehet?!

Enzió: Csak egy van, egy hegedűs, sipos nincs. (A deákra mutat.)

Anzelmus: Ez már az én emberem. Lefoglalom az uraság nevében! (Vállon üti a deákot.) Ha van még, az is az én emberem lesz.

(Fulkó és más lovagok a dombról jönnek.)

Fulkó (vidáman): Hahó! Enzió!

Enzió (nevet): Szép nap volt, forró nap!

(Fulkó és más lovagok mind kezét fognak Enzióval, közbe vidáman és hengegve beszélnek meg a csatát.)

Fulkó: Préda lesz bőven!

Enzió: Én három ellenséget öltem.

Első lovag: Egy átkozott fickó parittyával lőtt rám!

ÉVA BOSZORKÁNY

Utána vágattam a fél városon... a dárdámmal neki szegeztem a templom ajtajának!

Második lovag: Láttam! Úgy rúgkapált, mint a fölnyársalt béka!

Harmadik lovag: Öreg Ulrik lóháton vágatott föl a palota lépcsőjén.

Negyedik lovag: Huh, hogy visítottak az asszonyok!

Fulkó (Enzióhoz): Hallottad már? Pazzó, a gróf boldondja, a Murába fulladt!...

Enzió: A gróf haragudni fog. De azért nem kár a részegesért!

(Goriciai trombiták balról, a szín mögött.)

Fulkó: A gróf jön!

Enzió (a rabokhoz): Térdre! Térdre mind, ti nyomorúltak! Le a süveggel, vagy fejestül leesik!

(Lovagok sorba állanak, rabok letérdelnek.)

MÁSODIK JELENET.

(A gróf fekete páncélban, bíbor paláستtal, aranylevelű koronával a sisakján a dombon jön. Vele van Ulrik, egy fe-

HERCZEG FERENC

hérszakállú, igen öreg lovag. Címeres apród pajzsot hoz utána és zászlós kopját.)

Fulkó: Dicsőség a győzőnek!

A gróf: A dicsőség Istené, aki mellettünk harcolt!...

Ulrik (bólint): Nincs áldás semmi munkán, ha nem az istenfélelem nevében végezzük!

A gróf (megpillantva Anzelmust, int neki): Nos, te mit végeztél?

Anzelmus (mély meghajlással): Végeztem, nagyságos uram, és dicsekvés nélkül mondhatom, jelesül végeztem. Pedig nem volt könnyű dolog... a hercegnő sokáig ellenkezett, míg végül... logikám segítségével...

A gróf: Mi az? Ellenkezett?

Anzelmus (megszeppenve): Nem, hiszen nem ellenkezett komolyan, hanem csak úgy leányos zavarában, jóformán csak a tisztesség kedvéért... szóval: beleegyeznek, örömmel beleegyeznek!... És ékes szavakkal üzeni, hogy miként a tél derétől dermedt erdőtáj várja a tavaszi nap hevét...

A gróf (bosszúsan hallgatást int).

Ulrik: Isten áldását, öcsém, a házasságodhoz!

ÉVA BOSZORKÁNY

Fulkó: Isten áldását!

A gróf: Ti persze azt hiszitek, hogy örülök a kis boszorkány hajlandóságának?! Eszemben sincs! Ezt a házasságot a papok követelik és a legátussal nem szállhatok pörbe, mert tudom, a tarsolyában van a pápa kiátkozó levele... De ha Éva elutasított volna, akkor szabad kezet nyertem volna ellene!... Persze, van esze a boszorkánynak! No hát, házasodjunk! Ti, — ez mindenkinek szól, — most már vége legyen a dúlásnak! Aki gyújtogat, az engem éget, és aki öl, az én jobbágyamat öli! Minden az enyém! Hirdessétek ki: aki csak egy almát szakaszt a fáról, annak kalapáccsal veretem ki minden fogát!... Ezek a rabok?

Enzió: A városban is vannak még.

A gróf (nézi a rabokat): Kár! Kár!...

Fulkó: Min sajnálkozol, nagyságos uram?

A gróf: Megígértem a velencei tanácsnak, hogy ötszáz evezőst küldök neki, — darabját tíz arannyal. Ezeket most már szélnek kell eresztenem: ötezer arany kár! (Dühösen.) Kotródjanak a rabok! (A rabok elmennek.)

Anzelmus: A nagyságos hercegnő szerelmi zálog gyanánt ezt a láncot küldi neked, nagyságos gróf! (Átadja.)

HERCZEG FERENC

A gróf (megnézi): Hiszen ez vas, te bolond!

Anzelmus: Nem volt nála semmi ékszer! Egy ingben menekült hazulról!

A gróf (megvetően a földre dobja): Ez valami babonás mesterségnek látszik!... Az ember a nyakába veszi, és a lánc szűkül, csavarodik, míg egyszerre meg nem fojtja!... Halottunk már ilyenekről és a leány anyja boszorkány volt!

A deák (egy mozdulattal kísérte mindezt): A lánc!...

A gróf (körülnéz): Nem látom Pazzót. Hol a bolondom?

Fulkó: Rossz újság, kegyelmes gróf! A nap izgalmai között el sem mondhattam... mikor átúsztattunk a Murán, Pazzó lefordult szamaráról és belefulladt a vízbe!...

Enzió: Megint részeg volt, szegény pára!

A gróf (dühösen): Pazzó meghalt? Száz aranyat fizettem érte és a vízbe fulladt! És én meg se botoztathatom most már a semmirekellőt!

A deák (emelt hangon): Rossz jel! Az ég intő jele!...

A gróf: Mi az? Ki az? Ki mer itt beszélni?

A deák (előre lép, térdre ereszkedik): A bolond halála az ég utolsó intő jele, mely neked szól, hatalmas uram!

A gróf: Ki ez a csavargó?

ÉVA BOSZORKÁNY

A deák: Istenfélő bolognai deák vagyok. Az iskolán megtanúltam, hogy égi csillagok intézik a földi ember sorsát!...

A gróf (zordonan, de látható aggodalommal): Miféle utolsó jeltől fecsegtél?

A deák: Már előbb is voltak jelek, hatalmas gróf!... Tegnap este kettős udvara volt a holdnak!

Ulrik: Igazat beszél. Én is láttam!

Fulkó: Nagy kettős udvara volt!

A deák (fölkel): A csillagok jeleket szoktak küldeni kedveltjeiknek, ha balszerencse környékezi őket. Te, gróf úr, az ég kedveltje vagy, téged nem mer orvul megrohanni a szerencsétlenség. De ott lappang körülötted láthatatlanul, ugrásra készen. Vigyázz magadra! Vigyázz!

A gróf: Beszélj világosan!

A deák: A beszédem homályos, mert a sors írása is elmosódott. De ha óvatos akarsz lenni, akkor a mai napon ne fogj már semmi dologba! Ma bőjtü nap van, a hónap tizenharmadika!

Ulrik: Igaz ma tizenharmadika van!

Fulkó: Bőjtü nap!

HERCZEG FERENC

A deák: Egy megpattanó ér véres árkot vonhat közéd és a nászágyad közé!

A gróf: Pestis a nyelvedbe! (Anzelmushoz:) Ma nem lesz lakodalom!

Anzelmus: A hercegnő vár, kegyelmes uram. Alkonyatra vár!... Talán méltóztatnál díszes küldöttséget meneszteni Böllönyvárba, hogy sértés ne legyen belőle?!...

A gróf: Semmi dísz, semmi küldöttség! Csak tudja meg idejében, ki vagyok én és kicsoda ő! Magad fogsz a hegyekbe menni, még pedig gyalogszerrel. És ezt mondd neki, — jól figyelj, — se többet, se kevesebbet egy szóval sem: „A gróf holnap, napfölkeltkor érkezik. Ha kedved van, tarts magad lakzit, Éva!” Megértetted?

Ulrik: Meg fog sértődni a hercegnő!...

A gróf: Az ő baja! Nekem annál jobb! Ha visszaküldi a gyűrűmet, szabad kezem lesz!

Anzelmus: Parancsod szerint, nagyságos uram. (A deákhoz:) Te velem jöhetsz, fiú, — az idő fülledt, viheted a köpenyegemet.

A deák (a grófhöz): Ha úgy találod, nagyságos uram, hogy tudományom némi jutalmat érdemel!...

ÉVA BOSZORKÁNY

A gróf: Jutalmat?... Lám!...

A deák: Ajándékozd nekem ezt a láncot, amit eldobtál.
Megér fél dénárt.

A gróf: A vasláncot? (Nevet.) Akaszd a nyakadba, top-
rongyos, hadd örüljön neked Éva! (A deák fölveszi a láncot.
Anzelmus és a deák elmennek balra. Anzelmus gőgösen megy,
a deák nyomon követi és a köpenyét viszi utána.) Hadd
menjenek! Azután doboljátok össze a sereget, mert egy óra
múlva mi is indulunk.

Ulrik: Hova, öcsém?

A gróf: Föl a hegyekbe, Bölönyvárba. A mai nap vesze-
delmes nap! De csak éjjelig tart. Ha éjjél után érkezünk
Éva várába, nincs már hatalmuk az ellenséges csillagoknak.

Enzió (Fulkóhoz): Ő mindig kiszámíthatatlan!

Ulrik (a grófhöz): Nem hivatod vissza a követeket?

(Dobszó és sipolás a szín mögött.)

A gróf: Ők csak menjenek. Váratlanul fogom megzör-
getni a várkaput, mikor már senki sem gondol rám. Aki ural-
kodni akar, az legyen kiszámíthatatlan és titokzatos. Egyik
perc ne tudja, mit hoz a másik. Mint örökös veszedelem

HERCZEG FERENC

kóválygok cselédjeim feje fölött. Ha összeroskadnak a rettegés súlya alatt, akkor érzik, hogy uruk vagyok. És az asszony is cseléd!...

— *A függöny lemegy.* —

(A dobolás és sipolás halkán tovább szól, valami barbár katonai indulóba megy át és elhallgat, mielőtt a függöny újra fölemelkedik. A szünetnek igen rövidnek kell lennie.)

VÁLTOZÁS.

(*A Bölönyvár udvara. Kicsinyes, zeg-zúgos, különböző időszakokban összetoldott és meglehetősen elhanyagolt hegyi vár. Az előtérben — a színpad egész szélességében, — keskeny várkert van, nyírott buxusbokrokkal, köllépcsős ciszterna-kúttal. A kertből lépcső vezet le a hátul mélyebben fekvő tulajdonképpeni udvarba. A háttérben boltíves folyosó megy keresztül, az ívek alacsonyok és laposak. A hátsó jobb sarokban a gótikus várkápolna, melybe a folyosón át jut az ember. Jobbra, a*

ÉVA BOSZORKÁNY

kápolna mellett, kaputorony, a kapuív fölött kis ablakrés a toronyőr számára. Elöl jobbra: az asszony-torony, melyhez nyitott lépcső vezet föl a kertből. A lépcső alatt rácsos pinceablak, melynek fatáblái kívülről becsukhatók. Balra elöl: a banketerem ajtaja. Az ajtó szintén a kertre nyílik és egy szinten van a kerttel. Ha nyitva van az ajtó, alacsony oszlopos terembe látni, terített asztalokkal, a mátkapár számára emelvényen külön kis asztal. Az asztalokon nagy aranyedények állanak.)

HARMADIK JELENET.

Orsolya, két fiú, majd vénasszonyok, Toronyőr, Kamarás.

Orsolya (az asszonytorony nyitott lépcsőjén áll; első fiúhoz): Erdei virágot a menyasszony küszöbére. Virágot és szagos mézfüvet. (A második fiúhoz:) Te meg hints borókagalyat a vőlegény útjára! (A két fiú, — miután eleget tett a parancsnak, — a toronyba megy. Három vénasszony jön az asszonytoronyból.) Megfürösztték a menyasszonyt?

HERCZEG FERENC

Első vénasszony: Török rózsavizet öntöttünk a fürdő-vízébe. Selyemkendőnkkel szárítottuk fehér tagjait.

Második vénasszony: Aranyfésűvel fésültük a haját. Úgy villogott a haja, a vörös lidérc-haja!...

Harmadik vénasszony: Fehér selyembe öltöztettük fehér testét.

Orsolya: Toronyőr!

Többen: Toronyőr!

Toronyőr (kidugja fejét a kaputorony ablakán): Itt vagyok!

Orsolya: Lement már a nap?

Toronyőr: Egy tenyérnyi tűzfolt piroslik még az égen.

Orsolya: Láttál lovasokat Muravár felől?

Toronyőr: Bizony nem láttam.

Orsolya: Miféle vőlegény az, miféle ember, aki megvárat ilyen menyasszonyt?

Toronyőr: Két gyalogos ember mászik föl a hegylejtőn.

Orsolya: Azok nem a mi embereink. Még a szolgája is ezüstcsótáros paripán jár annak, aki ma Évához jön!

A kamarás (feljött az udvarból és fölmege a torony-lépcsőn).

ÉVA BOSZORKÁNY

Orsolya (elállja az útját): Vissza! Vissza!

A kamarás: Mit akarsz, asszony? Beszédem van a hercegnővel!

Orsolya: Parancs, hogy férfit ne bocsássanak az asszonyházba. A menyasszony a leánypajtásaitól búcsúzik.

A kamarás: Hogyan búcsúzik? Imádkozik? Az ájtatos mátká imádságát mondja?

Orsolya: Azt mondja, éppen azt!

(A toronyból hangos női kacagás hallik. Éva kacag.)

A kamarás (haragosan): Miféle pogány jókedv ez? Ilyenkor, a lakodalom estéjén?!... És miért vannak a boszorkány-toronyban? Miért nem a kápolnában? Ebből nagy szerencsétlenség lehet! Eressz be, megintem őket!

Orsolya: Ha bemégy, körömmel, ollóval esik neked a szilaj leánycsapat! Velük ma nem bír senki!

A kamarás: Ez istentelenség! Ebből szerencsétlenség lehet!

Orsolya: Más világ lesz itt, mint eddig volt!... Ti megtették a muravári hercegnőt, de majd megesz titeket a goricai grófné! (Kamarás elmegy hátul.)

Egy ujjongó gyermekhang a homályból: A mécsesek, a mécsesek!

HERCZEG FERENC

Hang, a kapu alól: Kézről-kézre... add tovább!...

(A kapu alól kis mécseseket adogatnak, amelyek kézről-kézre vándorolnak, míg mindenkinek kezében apró tűz pislog.)

Hangok: Kézről-kézre! Kézről-kézre! Add tovább! Add tovább!

NEGYEDIK JELENET.

Az erkélyen: Orsolya, Éva, leányok, két fáklyahordó-fiú, Jakab, Éva uszályát hordja, Kapitány, az udvarlépcsőn.

A kapitány: Éljen a menyasszony! Kiáltsátok emberek!

Nép: Éljen a menyasszony!

Orsolya: Toronyőr!

Többen: Toronyőr!

Toronyőr (kinéz az ablakon): Itt vagytok!

Orsolya: Jönnek a lovasok?

Toronyőr: Két gyalog ember baktat föl a hegylejtőn. Most már a Bölöny-patak hídján vannak.

Orsolya: Reméljük, csak kénytelenségből késik a vőle-

ÉVA BOSZORKÁNY

gény, nem sértő szándékkal. Reméljük, csak görcs ütött belé,
vagy mérget evett, vagy lóról esett és kitörte kezét-lábát!...

Éva (lejön a lépcsőn, Orsolya követi, a többiek vissza-
maradnak): Nagyon közel vannak a csillagok. Egészen kö-
zel!... Nézd, hogy pislognak és csodálkoznak!... És kábító
szaga van ma az éjszakának!... (Szimatol a levegőben.)

Orsolya: Boróka szaga van.

Éva: Az imént megsúrtam a kezemet. Azt mondják:
boszorkány nem érzi a tűszúrást!...

Orsolya (súgva): Fájt?

Éva: Nem fájt egy cseppet sem. Ne hagyjatok ma
egyedül, ma félek magamtól. Nézd: milyen furcsa kis felhő
száll a csillagok alatt! Olyan, mint a repülő-asszony! A haja
ki van bontva, — látod?... és hosszan úszik utána?!... Ma
szombat este van. Szombat estén tanul repülni a fiatal bo-
szorkány!... Mondd, hogy repül a boszorkány? Az ostoba
emberek azt hiszik, hogy baromfi módjára. Én nem hiszem.

Orsolya: Föléje kerülni mindennek, ami szent és nagy!...
az a boszorkányrepülés. Föléje mindennek, amit mások meg-
süvegelnek!...

HERCZEG FERENC

Éva (az égre néz): Egyedül!... Egyedül!... (Szünet.)
És ki ad neki szárnyat?

Orsolya: A férfi. Az asszony mindent a férfitől kap! A szentek dicsfényét és a boszorkány denevérszárnyát is!... Ha szeret az asszony, akkor mosolyogva vérzik és megcsókolja a lábat, amely rátipor... De ha gyűlöl, akkor szárnya nő!... Haha!... akkor fölszáll a férfi ostoba feje fölé!...

Éva: Jó volna repülni!... És talán még jobb volna: elvérezni egy férfi lábánál!... Tudsz te repülni?

Orsolya: Aki boszorkány akar lenni, az legyen merész, kegyetlen és szép!... Szép!... Én sohasem voltam szép. Én csak afféle gyalog-boszorkány voltam. Mertem volna, de nem tudtam. Gyalogszerrel baktattam a göröngyökön és irigykedve néztem föl a magasba.

Éva (halkan): És az édesanyám tudott? (Orsolya hallgat.) Mondd, ő tudott?...

Orsolya: Tudott volna, de nem mert! Gyereke volt és attól gyáva lesz az asszony. A szeretet lehúzza a földre ezer

ÉVA BOSZORKÁNY

mázsás súllyal. A boszorkánynak nem szabad szeretnie, csak önmagát. Meginni a férfiak vérét, megenni a gyereket, de nem szeretni! Az édesanyád szeretett, azért is került láncra!...

Éva (megfogja az Orsolya kezét): Most valaki jön az úton. Hozzám jön!... Értem jön!... Hallom, itt hallom!... (Saját mellére teszi kezét.)

Orsolya: Adja ég, hogy jóban járjon!

Toronyőr (az ablakban): Két gyalogos ember kér bebo-csáttatást.

Orsolya: Ki nevével jönnek?

Toronyőr: A goriciai gróf nevével...

Orsolya: Talán lenn hagyták paripájukat a füzesben!? Bársonyban járnak? Arany kardot viselnek?

Toronyőr: Darócbán járnak. Botot viselnek.

Éva: Bocsásd be őket! (Orsolyával fölmege a lépcsőn. Kapunyikorgás, lánc-csörgés. A kapitány és a kamarás bevezetik Anzelmust és a deákot. E két utóbbi feljön a kertbe, a kapitány és a kamarás az udvarba vezető lépcsőn maradnak.)

HERCZEG FERENC

ÖTÖDIK JELENET.

Anzelmus, A deák, Előbbiek.

Anzelmus: Éva hercegnőhöz van szavam.

A kamarás (a lépcsőre mutat): Oda nézzetek!

Anzelmus: A gróf holnap, napfölkeltkor érkezik. Ha kedved van, tarts magad lakzit, Éva!... Ezt üzeni a nagyúr. Egy szóval se többet, se kevesebbet!

Orsolya (tajtékozva): Korbácsot a hátadra, te kutya! Aztán ki a várból, ebrúdon ki! Emberek, katonák, fogjátok meg!

Anzelmus (megszeppenve): Én a nagyságos gróf követje vagyok!

Éva (kezével csendet parancsol).

A kamarás: Most ezt is túrni kell!

A kapitány: Most mindent túrni kell!

Éva (édesen): Mondd még egyszer, jó ember, mit üzen imádott vőlegényem?

Anzelmus (bátortalanul): Holnap napfölkeltkor érkezik... (Hallgat.)

ÉVA BOSZORKÁNY

Éva: Tovább!?

Anzelmus: Ha kedved van, tarts lakzit, Éva!

Éva: A szívembe véstem minden szavát. (Lassan lejön, a kíséret utána indul, de visszamarad a lépcsőn. A deákot macskaléptekkel megkerüli, mosolyogva meghajlik előtte.) Megbocsátom gonosz tréfádat, uram, és köszönöm, hogy eljöttél! Ha nem is volna lánc a nyakadon: akkor is rád ismertem volna!

A kamarás: Ki ez? Ki ez az ifjú ember?

Éva: Fekete sisakkal jártál közöttünk és senki sem ismeri arcodat. Csak én ismerem, mert álmaimban százszor láttam.

A kapitány: Ki ez? Ki ez az ember?

Éva (a néphez): Nézzétek! Kopott ruhában jött, hegedűvel; de ki nem látja, hogy arany köntös illeti és hogy keze vezéri pálcához szokott.

A kapitány: Ez valami főember!

A kamarás: Valami nagy úr. Meglátszik mindjárt.

Anzelmus: Ez? Koldus. Csavargó muzsikus!... Az én szolgám!

HERCZEG FERENC

Éva: Igen, szolga, miként az arkangyalok is szolgák! (A deákhoz): Elég volt a próbából, szépszemű uram! Bölönyvárban tudnak különbséget tenni a sólyom és a varjú között!...

A kamarás: Szent Lászlóra mondom... ez az úr... (Mereven nézi a deákot.)

A kapitány: Nekem is ismerős!... Láttam már csatában, de akkor sisak volt a fején!...

A deák (meggyőződéssel): Különös álom!

Éva: Kérlek, ismerj rám te is!... (Hangsúlygal.) Ismerj rám az emberek feje fölött... és mondd ki a nevedet!

A deák: A nevemet?!...

Éva: Egypár hang az egész... önkényes, könnyen változó hang... semmiség a név, szimbólum... csak a tömegnek szól... de szükséges, hogy kimondd!

A deák: Álom!... Szép álom!...

Éva: Rajtad fordul, hogy még szebb is legyen!...

A deák (fölrriad, energikusan): Nos, igen... én vagyok az, akit vártok!... (Mozgás. Mind meghajolnak.)

Nép: A gróf!... A goriciai gróf! Az új földesúr!...

A kapitány: Kiáltsátok emberek: Éljen a gróf!

ÉVA BOSZORKÁNY

Nép: Éljen a gróf!

Anzelmus: Nem igaz, nem igaz!... Csalás! Gyalázatos csalás! Ez egy koldus! Egy csavargó!... A gróf karóba fogja huzatni!...

(Rémült csend.)

Éva (derülten a deákhoz): Ki ez a zavaros beszédű fickó?...

A deák (mosolyogva): A bolondom. Pazzó, az udvari bolondom. Mestersége, hogy komor pofával sületlenségeket beszéljen!...

Anzelmus: Én Pazzó? Én bolond?!... Ezért lassú tűzön fogsz megsűlni!... (Némelyek nevetnek.) Emberek, hercegnő!... Vigyázatok!... a Krisztus öt sebére kérlek... itt árulás készül... istentelen árulás!...

Orsolya: No, Pazzó, te nagy kópé vagy! Hogy állod meg nevetés nélkül?! (Mind nevetnek.)

Anzelmus (kétségbeesetten): De hiszen ma reggel követségben voltam a hercegnőnél! Én Anzelmus vagyok!... Nem emlékeztek már?...

A deák: Öszintén szólva, féltettem vitézeimet a mura-

HERCZEG FERENC

váriak haragjától, ezért ma reggel inkább ezt a rossz bolondot küldtem. Csodálnám, ha el nem árulta volna magát!...

A kamarás: Nekem mindjárt gyanús volt a fontoskodó és zagyva beszéde!

Anzelmus: Én fontoskodó? Én zagyva?!

Orsolya (Anzelmushoz): No nézd, — és még mindig megállja nevetés nélkül!...

A deák: Ez az ő ereje, — mert különben ízetlen fickó, — hogy komor csökönyösséggel marad meg szerepében. Esküt vettem tőle, hogy reggelig nem árul el, és amennyire ismerem, most már a kánpadon se vallana reám!... Ilyenkor én sem parancsolhatok neki.

Anzelmus: Szentséges mennybéli világosság, világosítsd meg az emberek esztét!

Éva: Hol a pincemester?

Néhány bugzó hang: Pincemester! Pincemester!

Éva: Zárjátok a derék Pazzót reggelig a borospincébe és töltsetek bele annyi tokajit, hogy elmenjen a kedve a komolykodástól.

(Nagy, vidám riadalom. Néhány legény megragadja Anzelmust és a pincébe hurcolja.)

ÉVA BOSZORKÁNY

Anzelmus: Én követ vagyok! Az én személyemben Goricia rettenetes grófját sértitek meg! (Harsogó kacagás. Elhurcolják. A nép a távozók nyomában el.)

Éva (mialatt Anzelmust vitték, halkán beszélt Orsolyához. Ez bólintott, két leánnyal az asszony-toronyba megy. A deákhoz): És most, uram, hogy elkotródott a köd, nézz reám, a csillagszemekkel és láss a bűnbánat tűzében égve!... Úgy érzem, hogy térdet kell hajtanom előtted!... (Le akar térdelni, de a deák megakadályozza.)

A deák: Az oltárkép térdepeljen a bűnös előtt?!...

Éva (fogva tartja a deák kezét): A bűnös én vagyok, — confiteor!... vétkeztem ellened és önmagam ellen, hideg gyűlöletet hazudtam akkor is, mikor már mámoros voltam a szerelem borától. Ah, édes, rettenetes éjszakák! A te vasöklöd a váram kapuját döngette és én a boldogságtól zsibbadtan reszkettem ágyamban. Futottam előled és minden szívverésem imádság volt: bár a vörös hajamban érezném már a kezedet!

A deák: Te bocsáss meg nekem, te titokzatos, te egyetlen! (Letérdel.) Az egész férfi-nemzetség szégyene és bűne, ha a szempillád más könnyet ismer, mint amit fölcsókol a

HERCZEG FERENC

szerелеm! De hiszen jól tudod: az útát, amit menekülve befutott a lábad, álmaimban végig csókolták már ajkaim! A birtokaid? A váraid? A világ minden kincse sem ér föl a te aranyhajaddal!...

Éva: Kelj föl, uram! (Fölemeli.) Vége a háborúnak! Az ajkamon kínálok neked a békét!

A deák: Szent béke! (Megcsókolja.)

A kamarás: No, csakhogy istenes véghez jutottunk annyi félreértés és viszály után!

(Orsolya leányokkal jön. Gazdagon hímezett hermelin-prémes palástot, díszes föveget és arany-kardot hoznak. A nép is visszaszállingózik.)

Éva: Kérlek, gróf, vedd magadra ezt a köntöst. Ne csak én, a tömeg is ismerje föl benned azt, akit vártam!

Orsolya (ráadja a mentét): A boldogult herceg viselte. Igen nagyon szent ember volt!...

Éva (a deák fejére teszi a süveget): Mindenki hajadonfőtt álljon előtted, akit Éva kedvel! (Odaadja neki a kardot.) Szerecsen penge, borotvaéles . . . (Körülnéz.) Egy legyintéssel életét veszi annak, aki kételkedni mer benne, hogy te vagy Goricia nemes grófja!

ÉVA BOSZORKÁNY

A kapitány (a kamaráshoz): Aki kételkedni merne, annak velem is meggyűlnék a baja!

A deák: Drága köntös, aranykard, — de lábamon bocsor!... Szeszélyes álom!

Éva: Aransarkantyús csizma illenék hozzád, — de azt nem adok. Ha gróf vagy is, egészen mégse felejtsd, hogy gyalogszerrel jöttél Éva hercegnő várába!

A kapitány: Igazi gróf!

A kamarás: Látszik, hogy fejedelmi vér! (A deákhoz:) Uram, talán mutatnád magad a népnek!?

A deák (a falhoz lép).

Nép: Éljen a gróf!

Éva (miután mosolygó várakozással nézte a deákot): Nos?... Nincs semmi parancsod?

A deák: Parancsom?

Éva (szemérmeteresen): Talán az esküvő dolgában?!...

A deák: Az esküvő?

Éva (fenyegetően): Ha reggelig várni akarsz, míg megjön a goriciai sereg, — mert reggel biztos itt lesz, — akkor bíboros pompa fog kísérni!... Ha azonban netán megleged-

HERCZEG FERENC

nél a szerény tisztességgel, amivel mi szolgálhatunk, akkor mindjárt a tied lehetek!

A deák (mereven nézi).

A kamarás: A pap a kápolnában vár.

A deák: Álom!...

Éva: Úgy vergődsz, mintha lidérc gyötörne! Kívánod az ébredést?

A deák (egy ijedt mozdulatot tesz).

Éva: Nos akkor ne tépelődj, te tépelődő, hanem engedd át magad az álom édes sodrának! Kamarás!

A kamarás (virágos bottal előre lép. Rendezkedve): Zene! Zene! Azután a kapitány a katonákkal — előre!... Szép rendet tartsunk, emberek!

Éva (a deákhoz): A kezedet, uram!... Vezess oltár elé!

A deák (halkan): És holnap!... Mi lesz holnap?

Éva (vállat vonva): A gyepűrózsa lehullatja szirmait!...

A deák: Igaz!... Mit bánom én a holnapot!

(Mind lakodalmi menetté formálódnak és a kamarás vezetése mellett fölvonulnak a lépcsőn, végig a boltíves folyosón, be a templomba, amely a folyosó végén van. A menet élén két muzsikus halad, egyik dudás, a másik sipos. Valami szomorú

ÉVA BOSZORKÁNY

és barbár zenét játszanak. A zenészek után katonák zászlókkal, gyerekek, két fáklyás, a mátkapár, Éva mögött Jakab, mint uszályhordozó, azután Éva leányai, polgárok és parasztok. A menetet a három öregasszony fejezi be. Mind égő mécsest visznek a kezükben. A zene elhallgat, amint az utolsó ember belépett a templomba és az ajtó becsukódott mögötte. Holdfény világítja meg az udvart.)

(Szünet.)

Anzelmus (feje megjelenik a lépcső alatt levő vasrács mögött): Hej, emberek! Keresztények! Segítsetek rajtam!

Orsolya (a homályba lapúlva, hangosan fölkiacag).

Anzelmus: Minden jó lélek dicséri az urat! Ki nevet itt a sötétben?...

Orsolya: Én, Pazzó!

Anzelmus: Keresztény lélek vagy, avagy éjjeli rém?

Orsolya: Én értem is meghalt a Jézus, Pazzó fiam!

(Leül az ablak melletti lépcsőfokra.)

Anzelmus: Hányszor mondjam még, én nem vagyok Pazzó!

Orsolya: Tudom, te Anzelmus vagy, a gróf kancellárja!...

HERCZEG FERENC

Anzelmus: Ha tudod, akkor kérlek és parancsolom, szabadíts ki ebből a méltatlan patkánylyukból!

Orsolya: Talán megteszem, fiam. Megvárom, míg a legények lerészegednek és talán elcsenem tőlük a kulcsot.

Anzelmus: Ezt jól tennéd. Mert holnap délelőtt már itt lesz az én nagyságos grófom.

Orsolya: Olyan rettenetes úr a te grófod?...

Anzelmus: Fölötte igen rettenetes! Ha megharagszik, akkor patakokban ömlik a vér!...

Orsolya: És ha kedvét keresik, akkor arany ömlik?...

Anzelmus: No, azt nem mondanám. Ami azt illeti, a nagyságos úr nem pazarló, inkább takarékos, nagyon takarékos!...

Orsolya: A hercegnő nem takarékos, inkább pazarló. Ezt is jó ám tudni, fiam, Pazzó!

Anzelmus: Ha szeretsz, ne nevezz Pazzónak!

Orsolya: Szeretlek és adok egy jó tanácsot, Anzelmus. Ha valaki olyan szegény ördög, mint te, akkor ne sokat válogasson a nevekben! Ha egy hercegnő azt mondja neked, hogy Pazzó vagy, akkor légy Pazzó, különben megeshetik

ÉVA BOSZORKÁNY

veled, hogy sem Anzelmus, sem Pazzó nem lesz, hanem két név között a semmihe pottyansz!

(Gyerekek vokál-kórusa a templomból.)

Anzelmus: Miféle ének az odafönn?

Orsolya: Szent-ének. Templomi ének. A hercegnő esküszik.

Anzelmus: Esküszik? Az uram menyasszonya? És kivel esküszik?

Orsolya: A kegyelmes goriciai gróffal.

Anzelmus: De hiszen... te asszony!... csak nem azzal az istentelen András deákkal?...

Orsolya: Fiam, Pazzó, már megint válogatsz a nevekben?

Anzelmus (ijedten): Jaj, jaj! Holnap világfölfordulás lesz. Kő-kövön nem marad ebből a rongy várból!...

Orsolya: Attól ne félj! Bölönyvár, ha veszedelem fenyegeti, mindenestől elsúlyed a sziklában és semmi sem marad a hegytetőn, csak egy pár kökénybokor.

Anzelmus: Mit beszélsz?

(Az ének elhallgatott. A kápolna ajtaja megnyílik, a nászmenet — élén a kamarással — megjelenik és zeneszó

HERCZEG FERENC

mellett, ugyanabban a rendben bevonul a banquet-terembe, — ahol terített asztalok láthatók.)

Kamarás (fennszóval): A kegyelmes hercegnő úgy parancsolja, hogy minden híve, legyen úr, polgár, vagy paraszt, — vegyen részt a lakodalomban. (Miután bevonúltak, becsukódik az ajtó.)

Anzelmus: Nem tudom, hogy mit fog tenni holnap a gróf, de azt hiszem: száz halál kevés lesz az ő haragjának!...

Orsolya: Ha egy halál lesz, neked az is sok lesz, mert alighanem a tied lesz!

Anzelmus: Én ártatlan vagyok!

Orsolya: Pazzó, Pazzó, miféle gyanús legényt hoztál te Bölönyvárba? Azt mondom: vigyázz Pazzó, vigyázz a fejedre. Holnap a gróf és a hercegnő között fogsz állani. Mit fogsz beszélni? A gróf szeme egyet villan és már nincs fejed. A hercegnő szája egyet mosolyog és már nincs fejed. Tudod mit kellene neked tenned, hogy javadra forduljon a dolog? Lenn a pincében, jobbkez felől, van egy muskotályos-hordó. Igyál, Anzelmó, addig igyál, míg azt nem hiszed, hogy te vagy a tatár császár és a hordók a te száz feleséged.

ÉVA BOSZORKÁNY

Ezt kellene neked tenned! De most megyek, fiam, átugrom a pizskafán, Szép Ilonává változom és eljárom a lakodalmas táncot.

Anzelmus: El ám a seprő-táncot és fekete kecskebak lesz a gavallérod.

Orsolya: Ha ilyen csunyákat beszélsz, az lesz a büntetésed, hogy nem fogsz látni a fátyol-ruhámban! Pedig, hej, de szép leszek! (Beteszi a pince-ablak fatábláját, a banketterem felé megy.)

Toronyőr (kinéz az ablakon): Hej, kapuőrök! Valaki!

Orsolya: Mi ujság, toronyőr?

Toronyőr: Fáklyások jönnek a völgyből. Sok száz lovasember Muravár felől és mindegyik égő fáklyát visz a kezében. Úgy kúsznak föl a hegylábbon, mint a piros nagy tűzhernyó.

Orsolya (magában): Goricia jön... Goricia!... (Fenn.)
Mikorra érnek ide?

Toronyőr: Éjfél után.

Orsolya: Jól van! Megmondom annak, a kit illet.
(Toronyőr eltűnik. Orsolya belép a terembe, melynek ajtaját nyitva hagyja. Éva s a Deák, — az utóbbi süveggel a

HERCZEG FERENC

fején, — emeltebb helyen ülnek, trónszerű székeken. A vendégek hosszú asztalnál. Az asztalok teli vannak óriás aranyedényekkel. Orsolya Éva széke mellé lép és fülébe súg. Éva ekkor szól a deáknak, majd fölkel és Orsolyával kijön. Mialatt ez a jelenet folyik, a kamarás serleggel kezében, — szónokol.)

Kamarás: ... És adja az egek szent ura, akié az ország és a hatalom, hogy a szeretet, amely szent tűzként világít a mi sötétségünkben, nyerjen testet egy fenséges kisdedben, aki goricia grófjának nemes és dicső nevét öröklendi! (Vendégek mind fölkelnek, állva üritik kupáikat, mialatt deák mosolyogva int feléjük. Az ajtó bezárul.)

Éva (Orsolyával előre jön): Sok százan, — mondod?

Orsolya: Az egész goriciai sereg. (Szünet.) Elhült a véred, Éva?!

Éva: És mikor lehetnek itt?

Orsolya: Egy óra múlva megzörgetik várad kapuját. (Szünet.) Vacog a fogad, selyemhaju Éva?

Éva (búsan, bizonytalan hangon): Terhemre van, hogy annyi idegen nép lepje el házamat!... (Visszanyeri energiáját.) Orsolya néne, küldd ki őt!

ÉVA BOSZORKÁNY

Orsolya (súgva): A deákot?

Éva: Nincsen dolgom semmiféle deákkal. Édes hites uramat, Goricia nemes grófját kéretem!

Orsolya: Hát te azt hiszed?... Te igazán azt hiszed... hogy az ott benn...

Éva: Az uram arany kardot visel oldalán, hogy vérét vegye mindenkinek, aki kételkedni merészel benne! Az uram egy parancsszavára tüstént elkotródnak a kéretlen vendégek a vár alól!

Orsolya (meghökkenve): Jaj, te leány, anyád leánya, most már a fejem fölött kóvályogsz és mégis én szédülök!...

Éva (gyűrűt vesz le ujjáról): Nézd!... indus gyémánt! Apám azt tartotta, hogy megér egy falut!... Bűvös ereje van, elmúlasztja a szédülést. Neked adom.

Orsolya: Megyek, kis Évikém, (ujjára vonja a gyűrűt) küldöm Goricia kegyelmes grófját! (Indul, majd visszafordul:) Mondd, rendbe hozzam a menyasszonyi kamarát a toronyban?

Éva: A szokás úgy kívánja. (Leül a kút-kávéra.)

Orsolya (meghökkenve néz rá, azután a terembe megy,

HERCZEG FERENC

a deák székéhez lép, a fülébe súg, mire a deák fölkel, kijön és beteszi maga után az ajtót).

Deák (Évát keresve lejön, habozva néz körül.)

Éva (a holdfényben ül, az imént elhangzott zene melódiájára dúdol.)

„Két árva gyermek sír az erdőn,

Két árva gyermek sirdogál...

A deák (észreveszi, hozzá siet, a lábaihoz telepszik).

Éva: Rám találtál, alvajáró?

A deák (karját a kút kövéhez vágja).

Éva (ijedten): Jaj, mit művelsz? (A saját karját fájlalja.)

Deák: Látod, ez is édes! És ha éles kardoddal szabadnának, az is édes lenne! Oly boldog vagyok, oly boldog, hogy megrettenek magamtól!... Ti csillagok ott fönn, hullassatok reám egy darab fájdalmat, hogy el ne merüljek, hogy bele ne vesszek a tengerbe, a boldogság tengerébe!... Látod: nem is tudom, ki vagyok, honnan jöttem!... Csak homályosan rémlík, egész homályosan, — hogy sokat jártam-keltem valamerre és hogy sokat töprengtem valamin...

ÉVA BOSZORKÁNY

De most már tisztában vagyok mindennel. Az igazság: az álom! Egy egész életen át készülődünk, hogy megálmodjuk az igazságot! Ez a mai éjszaka az én életem!... Ezért születtem!... Ami tegnap volt, arra nem érdemes gondolni!... (A bocskorát nézi és egyszerre elszomorodik.) Csak ez ne volna!

Éva: Mi bánt?...

Deák (szomorú mosollyal): A bocskor, a bocskor!... Látod, minden álmoképben van valami lyuk, egy rés, egy ablak, amelyen benéz a gúnyos szürkület, az ébredés, a holnap!...

Éva (megborzong): A holnap! Hol tanúltad ezt a rút szót?...

Deák: Holnap: a gonosz mostoha neve. Most alszik!... Pszt! föl ne költsök, mi szegény árva gyerekek!

Éva: Én vagyok a „ma“ tündére és minden virágom a tiéd. Térdepelj előttem — ne is szólj — én már tudom, hogy mi kell neked! A vörös hajam kell neked!

Deák (két kezével megérinti a haját): Az aranyhajad!...

Éva: A fehér két karom kell neked!

HERCZEG FERENC

Deák (a saját nyakára teszi Éva két karját): Az orgona-
virág illatu két karod!

Éva: És a piros szám kell neked!

Deák: A forró, szomjas szád! (Meg akarja csókolni.)

Éva (fölkel, kiszabadítja magát, keményen): Megkéstél

Deák: Éva!

Éva: Felébredt a gonosz mostoha! Hallod? (Nagy tá-
volban goriciani kürtök.)

Deák: Hadi kürtök! (Fölugrik, fülel.)

Éva (növekedő izgalommal, mialatt nyugtalanul jár-
kel): Sereg érkezik. Egy utazó főúr kísérete. Ezer
ember talpig vasban!... Klip-klap, csattog a patkó a vár-
hegy szikláján!... Hallod? Akinek rossz a lelkiismerete,
az fusson innen! Aki lopott és csalt, az fusson innen, mert
igazságot fognak tenni. Aki lovat lopott, vagy asszonyt
lopott, — aki bátornak hazudta magát, pedig remeg a szíve,
— az fusson innen! Most még lehet, de félóra múlva már
nem lehet! Az éjszaka teli van fegyverzörejjel, lónyerítés-
sel, teli van ébredéssel!...

Deák: Jóságos Isten! hát vége?... már vége?...

ÉVA BOSZORKÁNY

Éva (szomorúan): Még föl se jöttek mind a tűzesszemű csillagok és már itt a fakóképű ellenség, a reggel!...

Deák: Hallod? Megint kürtök?!

Éva: A holnap kürtjei!...

Deák: A halál kürtjei! Ez a halál!

Éva (szünet után): Sajnálod a vörös hajamat? A fehér karomat? Sajnálod a forró számat?... Sajnálod? Mondd! Sajnálod?!

Deák: Isten hozzád! Ez a halál!

Éva (hozzá lép): Akarod, hogy ne virradjon meg? Akarod, hogy tovább tartson a ma? Te vagy az úr! Parancsold meg az éjszakának, hogy maradjon még! Ha van bátorságod: ragadd meg fekete selyemüstökét, kényszerítsd, hogy tartsa nyitva a csillagszemét!

Deák (nem érti): Kényszerítsem?

Éva: Te vagy élet-halál ura! Az emberek, a falak, a kapuk neked engedelmeskednek!

Deák (megérti): Azt hiszed?... Azt akarod, hogy —?

Éva (kitérően): Benned hiszek és a te akaratod az enyém!

HERCZEG FERENC

Deák (eréllyel): Hej! emberek! Kapuőrök! Ki jár ott lenn?

HETEDIK JELENET.

Előbbie, Morva, majd Anzelmus hangja.

Morva (a kapu alól jön): Mi baj? Ki szólít?

Éva: Jer közelebb. Nézd meg jól, ki beszél hozzád!

Morva: A gróf, a nagyságos gróf.

Éva: Ismered?

Morva: Ma reggel is láttam a nádasban. Akkor utas-ember képében jött hozzánk a gróf úr, — de mi mindjárt gyanítottuk, mi mindjárt tudtuk...

Éva: A vár ura! A te urad! Élet és halál ura!

Deák: Parancsolom: reggelig senkit se eressz a várba!

Morva: Értem uram! Majd fölhúzzuk a hídat.

Deák: Akárki jön is: senkit! Ha az én goriciai lovasaim jönnek: reggelig kívül abrakoltassanak. Nem akarom, hogy a garázda nép megbontsa itt a rendet!

Morva: Értem, uram. A kapu zárva lesz.

Éva: Lehetnek a lovasok között hetyke, duhaj legények.

ÉVA BOSZORKÁNY

Akadhat olyan is, aki az én uram nevét kiáltja, az én uram parancsával hengeg!...

Morva: Most már tudom, amit tudok. Majd embereket állítok a toronyba. A zsoldosok részegek, de fegyvert adok a havasi parasztnak, azok helyt állanak. Reggelig békén pihenhetsz nagyságos uram!

Éva (félrevonja a morvát): Úgy vigyázz, hogy a kapuval együtt a fejedet őrzöd! Úgy vigyázz!

A morva (ijedten meghajlik): Úgy vigyázok. (El a kapuba.)

NYOLCADIK JELENET.

Éva, Deák.

(A kapu felől lánccsörgés és dübörgés hallatszik. Mialatt a zaj tart, Éva és a deák mozdulatlanul, ragyogó szemmel nézik egymást.)

Éva: Hallod? Hallod?

Deák: A kapu... a híd!...

Éva (mámoros örömmel): A holnap künn rekedt! Most ezer mérföldnyire vagyunk a reggeltől!

HERCZEG FERENC

Deák (hirtelen szomorúsággal): Tudod, ki vagyok én?

Éva (hozzásimul): Nézd: barna, puha felhő úszik a hold fölé!... Látod? Mindjárt sötét lesz... akkor csak a te csókjaid fognak világítani!...

Deák: Bár ajkadra csókolhatnám a mennyország minden csillagát!...

Anzelmus (a pincéből panaszos hangon): Egy rongyos hegedűs! Egy csavargó koldus!... A gróf karóba fogja huzatni! (Deák és Éva dermedten néznek a pinceablakra.)

Éva (lábával dobbant, haraggal): Varangykiáltás!...
Ne hallgasd!

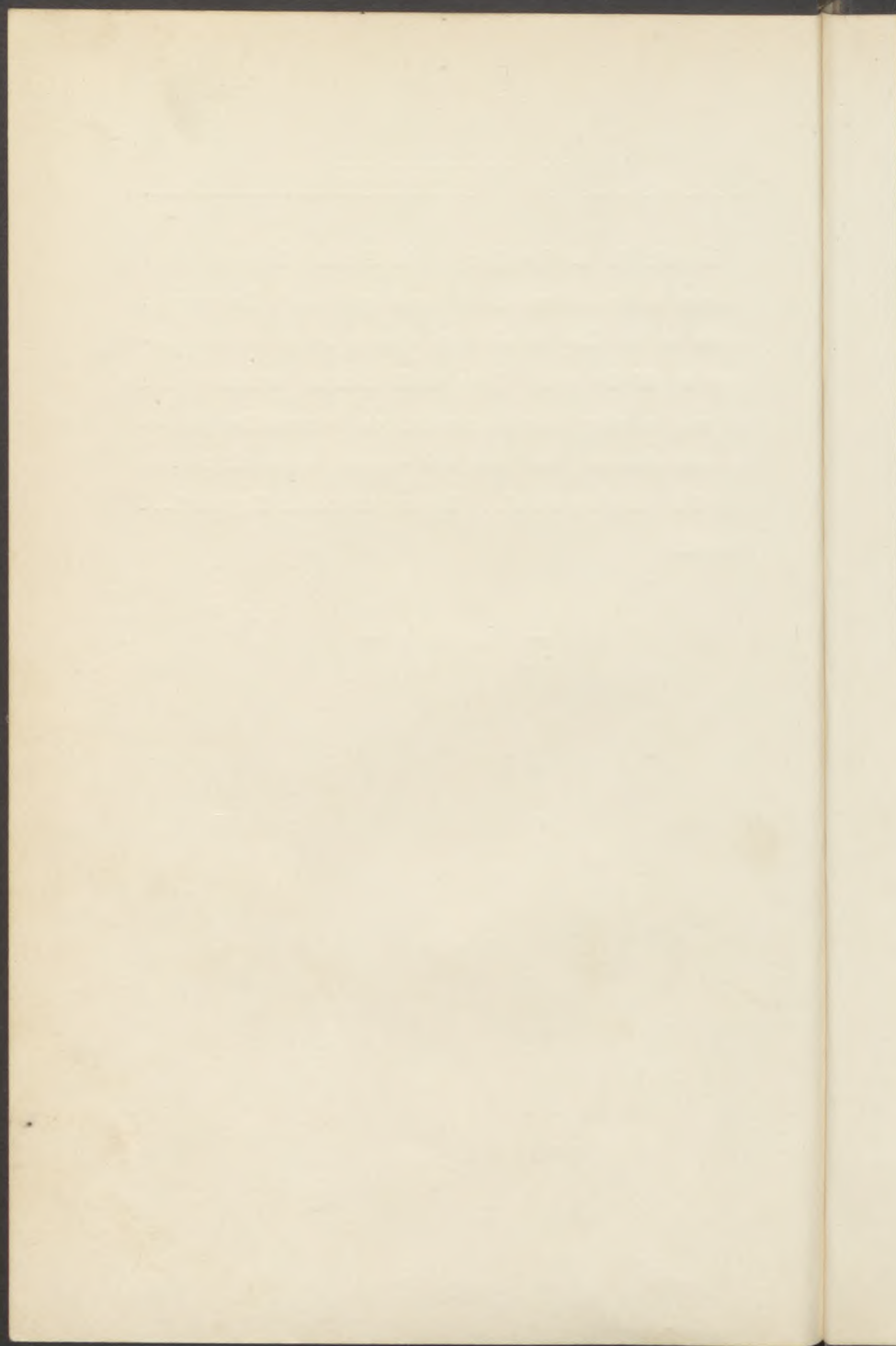
Deák: Az én nevem! az én átkozott nevem!

Éva: Neked nincs neved! Te két szem vagy, amely engem néz. Te az én uram vagy, az én csillagszemű uram, akit a felhők közül imádkoztam le magamnak. Te azért vagy, hogy engem szeress! Ami selyem és bársony, ami szent bíbor van a szivedben, azt mind a lábam elé kell terítened! Ami égi tűz van a lelkedben, azt mind a számra kell csókolnod! Kényeztess, sajnálj, szeress! Simogasd meg szegény vörös hajamat. Mondd, hogy szép vagyok! Imádj engem, mint egy szent képet és parancsolj nekem, mint egy

ÉVA BOSZORKÁNY

nableánynak. Ez az éjszaka: az én életem! Csillagfényben születtem és hajnalhasadáskor fogok meghalni! Ez a szent éjszaka az én földi és túlvilági életem, az én örökkévalóságom és üdvösségem! Ezen kívül nincsen semmim! Ne ítélj meg a nagy szomjúságomért, ne is gondolkozzál, én sem gondolkozom, én csak teli vagyok reszkető, zokogó vágygal a szerelem után!... Egyszer szeretni! Egyszer!... (Ráborul.)

— Fügöny le. —

HARMADIK FELVONÁS

(T
aj
ku
ter
va
a
fü
ha
id

*(Terem az asszonytoronyban. Főbejárat: fekete kis tölgyfa-
ajtó, a mélységbe vezető keskeny csigalépcsőre szolgál. Góti-
kus nagy ablak. Gobelinnel takart bejárat Éva szobájába. A
terem minden bútora: kis emelvény, amelyen két személyre
való trónszerű pad áll, fölötte baldachinnal. A trón mögött, —
a baldachin függőnye által takart — kis ajtó van. Mielőtt a
függöny fölmegy, hosszas, felbőszítően csökönyös ajtózörgetés
hallatszik. A színpad, — miután a függöny fölment — kis
ideig üres és sötét. — A deák süvege, botja a trón zsámolyán
fekszik.)*

ELSŐ JELENET.

Kamarás, majd Orsolya, Kapitány, Bosnyák, Zsoldosok.

Kamarás hangja: Nyissatok ajtót!

Több türelmetlen hang: Nyissatok ajtót! (Egyszerre

HERCZEG FERENC

világos lesz. Szürke, őszi világítás. Az ablakon keresztül felhőket és szakadó esőt látni.)

Több hang: Nyissatok ajtót! (Zörgetés.)

Orsolya (dideregve, hajlottan, rosszkedvűen jön a trón mögötti ajtón. Nagy kendő van a vállán. Kulcsot hoz kezében, köhécsel): Mintha elátkozott lelkek vernék a mennyország kapuit!... (Kinyitja az ajtót.)

(Kamarás, Kapitány, Bosnyák, Zsoldosok.)

(Kamarás, Kapitány bejönnek, a többiek az ajtóban és a bevezető lépcsőkön állanak.)

A kamarás: Jézus Mária, asszony, hát nincs füled? Már azt hittem, hogy elvágott torokkal feküsztek a toronyban!...

Orsolya (cinikusan): Ne lármázzatok, a hercegnő még alszik.

A kamarás: Szent László minden csudájára kérlek, asszony, értsd meg, most nem lehet aludni! Rettenetes dolgok készülődnek. A végítélet döngeti a várkaput.

A kapitány (aki az idegességtől magánkívül járkál): A végítélet!... Igen, a végítélet!...

A kamarás: Egy másik goriciai gróf áll a híd alatt. A

ÉVA BOSZORKÁNY

hercegnő megesküdött az egyikkel és most eljött a másik és ezer lovas van vele!

A kapitány: Én ártatlan vagyok! (A kamaráshoz:) Te tanú vagy, hogy én ártatlan vagyok. Mindent az asszonyok csináltak!... (Orsolyához:) És ha van Istened, te is tanúskodni fogsz mellettem!...

A kamarás: Az ott lenn, a híd alatt, azt követeli, hogy bocsássák be a várba!... Megesküdött, hogy megmászhatja a falakat és kardélre hányat mindenkit!

A kapitány: Be kell bocsátani!

A kamarás: Beszéltem vele a vár-fokáról. Azt mondja, hogy ő a goriciai gróf! Megmagyaráztam neki, hogy tévedésnek kell lenni a dologban: a gróf megjött az este és a feleségével hál!

A kapitány: Szörnyű dolog! Ez szörnyű dolog!

A kamarás: Mikor ezt meghallotta, lovastól forogni kezdett és úgy bömbölt, mint a bölénybika.

A kapitány: Két gróf! Két goriciai gróf!

Orsolya: Ha kettő van, az egyik csaló! Kérdés, hogy melyik?!

HERCZEG FERENC

A kamarás: Ez nem kérdés!... A tegnapi bocskorban jött, hegedűvel a hátán!... A mai koronát visel, és ezer lóval jött! Ez nem kérdés!... Az az ember — Pazzó, vagy Anzelmus, — megmondta előre!... Az az ember nem lehet bolond! Akit követségbe küldenek, az nem lehet bolond!... És ti mégis pincébe zártátok!?!...

A kapitány: Én ebben is ártatlan vagyok! Én már ki is eresztettem Anzelmot a pincéből. Ki is nyitottam volna a kaput, de nem lehet a havasi parasztoktól. A morva a vad parasztokkal megszállta a toronykaput és senkit sem eresztett a lánchoz! Azt mondja, a hercegnő parancsolta neki!...

A kamarás: A lovagok leküldtek muravári táborukba a létrákért, hogy megmásszák a falakat!

A bosnyák (besiet, kinyitja az ablakot): Már hozzák a létrákat. Ihol ni!

A kapitány (aki a kamarással az ablakhoz lépett): Már látni a hosszú szekereket... Lassan mennek a fölázott úton, de már a Bölöny-patak hídján vannak!...

(Az ablakon át távoli harcias trombitálás hallatszik. Ka-

ÉVA BOSZORKÁNY

marás, Kapitány, Bosnyák sápadtan néznek össze és sietve vonúlnak el az ablaktól.)

A kamarás: Ez nekünk szól!

A bosnyák: Megláttak az ablakban!

A kapitány: A gróf követeli, hogy nyissunk kaput!
(Mindhárman nekiesnek Orsolyának:) Nem szabad megvárni, míg ostromhoz kezdenek!

A bosnyák: Ki kell nyitni! Ki kell nyitni!

A kamarás: A hercegnő szóljon a parasztnak! Hol van a hercegnő?

MÁSODIK JELENET.

Előbbieket, Anzelmus.

Anzelmus (nagy léptekkel bejön): Hát ki vagyok én? Pazzo vagyok én? Bolond vagyok én? Most majd megtanúljatok, hogyan kell bánni egy nagyságos gróf úr követjével! (Megpillantja Orsolyát.) Hol van a hercegnőd, a vöröshajú? Hol van a bocskoros grófod? Vacog a foguk? Elbújtak? (Kinyitja az ablakot, kimutat az esőbe.) Ott van az én uram, az én nagyságos grófom... Ő majd megmondja, hogy

HERCZEG FERENC

ki vagyok! Aki engem rugdalt, az őnagyságát taposta! Lesz itt ma fogak csikorgatása! (Integet, hajlong a völgy felé.) Hahó! Ide nézz, nagyságos úr! Én vagyok, Anzelmus, a te hű szolgád!

Orsolya (a vállára üt, keményen): Most még Pazzó vagy, te bolond, Pazzó vagy! És ha nagyon kívánczol a gazdádhoz, fejjel leröpítenek hozzá! Érted? (A többiekhez:) A hercegnő az asszony, ő parancsol! Ki innen! Mind ki innen! (Mind megszeppenve kivonulnak.)

A kapitány (Anzelmushoz): Én ártatlan vagyok! Emlékezhetsz rá: én nem akartam! De az asszonyok . . .

A kamarás (kimenőben, Orsolyához): Szólj a hercegnőnek . . .

(Mind elmennek. Orsolya beteszi az ajtót.)

HARMADIK JELENET.

Orsolya, A deák.

A deák (a gobelin mögül jön. Az első felvonásbeli ruhájában van. Egyenesen a trónhoz lép, fölveszi a köpenyét, a vállára akasztja a hegedűjét, a botját, s a süvegét a kezébe veszi, indulásra készen áll és a gobelint nézi).

ÉVA BOSZORKÁNY

Orsolya (figyelmesen nézte minden mozdulatát): Vége a boszorkányok nyarának. Eső esik!

A deák: A csontjaim velőjében is érzem!

Orsolya (halkabban): Ő fölkelt már?

A deák: Alszik. Álmában mosolyog, mint a gyermek. Nem volt lelkem hozzá, hogy fölkeltsem.

Orsolya (élesen): Nem volt lelked hozzá, hogy a szemébe nézz!

NEGYPEDIK JELENET.

Előbbiek, Éva.

Éva (a gobelin mögül jön; éjjeli köntös van rajta, senkire sem néz, s egyenesen az ablakhoz lép).

Orsolya: Tudod-e, ki áll a kapu előtt?

Éva (nem válaszol).

Orsolya: Elhült a véred, Éva? Vacog a fogad?

Éva: Készíts ruhát!

Orsolya (fojtott hangon): Ha repülni akarsz, nem szabad szeretned! Meginni a férfi véré, de nem szeretni!

Éva: Készíts ruhát!

HERCZEG FERENC

Orsolya: Készíték, Körtevirágszínű ruhát. Ezüstös fátyolt a fejedre! (A gobelin mögé el.)

Éva (az ablaknál a felhőket nézi, mintegy magában): Szürke, szürke, minden szürke! A felhősárkányok fölfalták a napot! Sohasem fog kisütni! És az eresz alatt mennyi ázott varjú gunnyaszt! Csupa ázott tollú varjú! Egyik olyan, mint a másik! Olyan egyformák, mint a napok. Egy megúnt élet napjai!...

A deák (letérdel mellette): Látod, hercegnő, én igazán csak egy szegény koldusdeák voltam!

Éva: Mennyi varjú! Mind egyforma!

A deák (fölkel s az ajtóig megy).

Éva (most sem néz rá): Hová mégy?

A deák: Az olyan mindegy! Olyan egészen mindegy! Ki az esőbe, az őszbe! Föl a hegynek, vagy le a völgybe! A városba, vagy a pusztába!... Olyan mindegy!

Éva (most sem néz rá): Tudod, ki vár rád a kapu előtt?

A deák: Akárki legyen, én nevetve köszöntöm!...

Éva (ránéz, indulatosan dobbant): A halál vár rád! Tudod? A halál!

ÉVA BOSZORKÁNY

A deák (bólint): Tudom! De mit vehet el tőlem a halál? A szegény útonálló?! (Hozzá lép, megragadja a karját.) A csókokat, a te csókjaidat nem veheti vissza tőlem! Azok a lelkemben vannak, világítanak, mint egy királyi korona gyémántjai... izzó csodagyémántok!... Azokat magammal viszem mindenhová!... A nagy sötétségbe is elviszem, ott is ragyogni fognak, mint egy ujonnan született csillagraj!... Isten veled!

Éva: Maradj!

A deák: Bocsáss, hercegnő, az én időm lejárt. Királlyá tettél, és az igazi király nem éli túl a dicsőségét! Mit kezdjek a fényes koronámmal? Viseljem szürke hétköznapi-kon, poros úton járva, emberek között, akik látják arcomon a kevély mosolyt és eszelősnek tartanak?

Éva: Ha most kimégy, engem veszejtesz el!

A deák (megáll, dermedten néz rá).

Éva (a trónra mutat): A szék mögött ajtó van a falban. A torony-erkélyre vezet. Száz öles sziklafal van alatta! Eredj és várj meg ott! Vigyázz, hogy meg ne lássanak a völgyből!

A deák: És te?

HERCZEG FERENC

Éva: Én bemegyek a barlangba. Ha széttép a sárkány, akkor találkozom veled... a sziklafal tövében!...

A deák: De ha győzől?...

Éva: Ha győzők?... (Szemébe néz, elmosolyodik, megöleli, forrón súgja): Eredj!

(Zörgetés az ajtón.)

A kamarás és A kapitány hangja: Kinyitni! Ki kell nyitni!

Éva (parancsoló mozdulattal a trón felé).

A deák (fölmegy, kinyitja az ajtót, de állva marad a félig nyitott fülkében).

ÖTÖDIK JELENET.

Előbbie, Kapitány, Kamarás, Morva.

Éva (félig kinyitja a főbejáratot, de nem bocsátja be a künn állókat).

A kapitány: Hercegnő, hercegnő, a goriciaiak létrákkal jönnek!

A kamarás: A boldogságos szűzre kérünk, nyitass kaput! Itt a morva, parancsold meg neki, hogy nyisson kaput!

ÉVA BOSZORKÁNY

Éva (minden hév nélkül): Mit hallok, ti rossz szolgák? Az én uram, az én szeretett férjuram a vár előtt áll és ti elzártátok a kaput?

A kapitány: A morva mondja, hogy te parancsoltad, hercegnő!

Éva: Szót se többet! Szaladjatok és térden állva fogadjatok mindnyájunk urát! (Becsapja az ajtót és a gobelin felé siet.)

A deák (előre jött, elállja útját): Hercegnő!... Éva!... Te az uradnak, a szeretett uradnak nevezted?...

Éva (az izgalomtól mintegy megtörten a karjaiba veti magát, szenvedélyes csókok közt): Eredj, eredj! Ne szólj! Eredj! (Kiragadja magát karjaiból, a gobelin mögött eltűnik.)

A gróf hangja: Mindenkit lefegyverezni! Mindenkit megkötözni! (Súlyos lábdobogás és fegyvercsörgés az ajtó előtt.)

A deák (a trónajtón kimegy és bevonja maga után az ajtót. A színpad egy pillanatig üres marad).

A gróf (kívül): A kaput elzárni! Minden bástyára őrköket! (Az ajtó kipattan, Anzelmus vezetése mellett belépnek.)

HERCZEG FERENC.

HATODIK JELENET.

A gróf, Ulrik, Fulkó, Enzió, Anzelmus, lovagok, Kamarás és Kapitány, mint lefegyverzett foglyok, kívül néhány fekete kopjas; később: Hóhér.

(A gróf és a lovagok nagy nehéz köpenyegeket viselnek, amelyekről folyik az esővíz. A goriciaiak fakóképűek, fáradtak, dühösek.)

Anzelmus (alázatos buzgalommal): Ez az asszonyház, kegyelmes uram. Erre méltóztassál!

A gróf (nem ügyel rá): Lovasok cirkáljanak a hegylejtőn!

Ulrik: Vasgyűrűt vonjatok a vár körül! Egy egérnek sem szabad innen menekülnie!

A gróf: Hóhér!... Hol a hóhér?!

Anzelmus: Hóhér! Hóhér!

A hóhér (megjelenik az ajtóban).

A gróf: Te maradj itt! Te maradj kéznél!

Anzelmus: Rád szükség lesz!

Ulrik (leül a trónra): Ül le, öcsém, ül le! Egész éjjel nyeregben voltál!

ÉVA BOSZORKÁNY

A gróf: A leányt! A boszorkányt! Hozzátok ide! Őt és a szeretőjét!... Hurcoljátok ide!

HETEDIK JELENET.

Előbbie, Orsolya, majd Éva.

Orsolya (kilép a gobelin mögül, nyugodtan és alázatosan): A kegyelmes hercegnő öltözködik és sajnálja, hogy szeretett hitvese...

A gróf (szavába vág): Ide vele, ha mondom! Úgy, amint van! Meztelenül! Ha nem jön: a hajánál fogva!... Őt és a szeretőjét!... (Leül a trónra. Fulkó, Enzió és Anzelmus a gobelin felé sietnek. Mielőtt bemennének, kilép Éva.)

Éva (bejön a gobelin mögül, tiszta, szelid és derült alázatossággal meghajlik): Parancsolj velem, uram!

A gróf: Egy szót sem akarok hallani! Megfojthatlak, te házasságtörő boszorkány! Megértettél?

Éva (szó nélkül néz a szemébe).

A gróf: Imádkozz, ha tudsz!

Éva: Már imádkoztam, uram. Nem kell várnod, jöhet a hóhér!

HERCZEG FERENC

A gróf: A szeretőjét! Hozzátok a szeretőjét! (Anzelmus, Enzió, Fulkó a gobelin mögé el. A gróf a hóhérhoz:) Te meg, hóhér, törd addig a fejedet! Eszelj ki kínokat, új kínokat, amikről a pokolbeli ördögök sem hallottak még!

Ulrik: Ami történt, az valóban gyalázatos dolog! Ilyet még nem hallott a világ!

Éva (a hóhérhoz lép): Mehetünk, barátom!

A gróf: Megállj! Előbb vallani fogsz! Te is, a cinkosod is!

Ulrik: Ez jó lesz! Már a papok miatt is!

A gróf: Én bíró vagyok, nem gyilkos! Én bíró vagyok!

Éva: Fölösleges fáradság, uram. Ti, akik jelen vagytok, legyetek mind tanúim: bármilyen legyen is az én uram ítélete, én igazságosnak vallom és örömmel alávetem magam neki! Az én uram nem tévedhet!

A gróf: Bevallod bűnödöt, gyalázatos?

Éva: Te mondtad, uram, hogy házasságtörő boszorkány vagyok, és te nem tévedhetsz!

Enzió, Fulkó, Anzelmus (visszajönnek a gobelin mögül).

Anzelmus: A gaz hegedűs nincs az ágyasházban! Pedig mindent átkutattunk!...

ÉVA BOSZORKÁNY

A gróf: Hová rejtetted a szeretődöt?

Éva (némi csodálkozással): A szeretődmet? (Derülten és láthatólag örülve, hogy megértette.) Ah, igen, te a hegedűs deákot gondolod, akit tegnap küldöttél?... (Körülnéz.) Itt kell lennie, — az imént még láttam... Őrizzétek a kaput és kutassátok át a várat, kezeskedem, hogy nem fog elillanni!

A gróf: Tegyétek tűvé a várat, a pincefenéktől a toronygombig! (Egy lovag a főbejáraton el.)

Ulrik: Kétségtelen, hogy gyalázat történt és hogy a becsületed vért kíván. Az eset azonban még fölötte homályos.

A gróf: Majd tisztázni fogom. (Évához:) Bevallod, hogy bűnbe estél a deákkal?

Anzelmus: Azt már hiába is tagadná!

A gróf: A deákkal is, talán mással is, — mindenkivel, aki akarta?!

Éva: Vele is, mással is, uram.

A gróf: Ezt bevallod?

Éva: Már leánykoromban is éhes farkasszúkaként csavarogtam a világban!... Két vármegye férfinépe ismert és nevetett, ha látott!... Vásárokon, csapszékekben... Oh, én voltam a legutolsó!... (Sírva fakad.)

HERCZEG FERENC

A kamarás: Nem, nem! Ezt nem hallgathatom!... Ez nem igaz! Gyermekkorra óta ismerem, mellette voltam mindig . . . Olyan istenfélő leány volt, mint a többi főrangú szűz!...

Éva: Hallgass! Senki sem kérdezett!

A gróf: Hallgass! (Évához:) Mi volt a deákkal?

Éva: Megláttam és így szóltam magamban: egy férfi!... Mert ő, vagy más, nekem az mindegy, csak férfi legyen!...

A kamarás (a fejét fogja): Oh, irgalmas Istenem!

Éva: Ne ügyeljete rá, hisz látjátok, attól fél, hogy velem fog bűnhődni ő is!... (A grófhhoz:) Igérj neki büntetlenséget és mindjárt ellenem fog vallani!... (Ulrikhoz:) Te bölcs vagy és bizonyára tudsz olvasni az emberek arcáról!... Nézz a homlokomra: rá van sütvé a bűn bélyege!...

Ulrik: Ezt nem találom! Ezt tagadom!

Éva: Akkor hát ne higgy az arcomnak, mert hazudik!

Anselmus: Engedelemmel legyen mondvá: boszorkányságok is estek a várban!

A gróf: Az anyja is boszorkány volt!

Éva (buzgón): Magam is az vagyok és éjféli szövetségre léptem a sátánnál és katonák helyett vérengző, rettenetes ördögcsordákat küldtem ellenetek csatába!

ÉVA BOSZORKÁNY

A kapitány: Hercegnő, ne mondj ilyet! Én vagyok a kapitány és én mindig jó keresztényeket tartottam zsoldon!...

Ulrik: Ha ördögök voltak katonáid: gyáva ördögök voltak, mert ugyancsak szaladtak előlünk! (Lovagok nevetnek.)

Éva: Mit bizonyít ez? Ha ilyen lovagok állanának mellettem, erényesek és vitézek, mint az arkangyalok, — csak egy olyan, mint te, (Enzióhoz) akkor nem félnék megostromolni a poklok kapuját!

Ulrik (a grófhöz): Ez az asszony boszorkánynak mondja magát. Ez az asszony maga ellen vall.

Éva: Nem érdemes élni az asszonynak, akit meg akar halatni az ura!

Ulrik (figyelmesen): Hogy mondtad?

Éva: Végezzünk! Az igazság világos! A deák, akit küldtetek, a várba jött és én megesküdtem vele! Tanúk reá a kapitány, a kamarás, az egész várnép!

A kapitány: Én ártatlan vagyok!

A kamarás: Mi azt hittük, hogy Goricia grófja! Annak mondta magát!

A gróf: Annak mondta magát? Ezért mozsárban törtetem!...

HERCZEG FERENC

Éva: Én kényszerítettem rá, ígéretekkel, fenyegetésekkel!...

A gróf: Te? Ah!

Ulrik: Szemérmetlen álarcoskodás!

A kamarás: A nevét is úgy írták a szent könyvbe: Goricia grófja!

Éva: Igen, engem Goricia grófjával eskettek össze! Láthatjátok: a gróf hitvese vagyok és mivel tetten ért, joggal ítélhet fölöttem!... (A grófhoz:) Ha gyorsan szabadulni akarsz tőlem, uram, légy özvegygyé! De akkor is az én özvegyem léssz!

Ulrik: Hol volt a deák az éjjel? Az a kérdés!

Anzelmus: Nem is kérdés, hisz mindenki tudja!

A gróf: Hol volt a deák az éjjel?

Éva: Te mondtad: nálam!... És te nem tévedhetsz ennyi hűbéres előtt!

Ulrik: Vádlott, aki maga ellen vall, bűnös, aki epekedik a vérpad után: gyanús dolog, gyanús!

Anzelmus: A hercegnő összegubancolja az igazságot!

Éva: Lehet: a hercegnő bevallja kisebbik bűnét, hogy elpalástoljon valami nagyobbat!

ÉVA BOSZORKÁNY

Ulrik: Asszonyom, te tegnap még gyermek voltál és virágot szedtél a réten. Talán meg tudod tévesztetni a többieket, akik nem ismerik az asszonyokat, mert táborban éltek az életük javát, — de nekem négy feleségem volt és hat leányom és én ismerem a nőknek minden rigolyáját.

Éva: Nem tudok válaszolni, uram, ha rám nézesz!

Ulrik: Miért nem?

Éva: Nagyon hasonlít a szemed boldogult apám uraméhoz...

A gróf: Itt valami gyalázatos titok lappang. De föl fogom deríteni!

Ulrik: Vigyázz, öcsém, te sem igen ismered az asszonyokat. Az asszony, — ha megbántották a hiúságát, — jobban, rosszban öngyilkos hősiességre képes! A himoroszlán hősiessége semmi! Az asszony vakmerő, akár a béka! Mert a béka megteszi azt is, amit az oroszlán nem tesz meg: leugrik a toronytetőről is!

Éva: Hiszen csak ne emlékeztetne szép ősz oroszlánfejed boldogult hercegapámra, majd válaszolna neked a béka!...

Ulrik: Édesapádhoz hasonlítok? (Meglöki a gróf karját,

HERCZEG FERENC

ravaszul szól.) Nos, leányom, akkor az ő nevében kérlek, szólj igazat!

Éva (makacsul): Mire való mindez? (A hóhérhoz:) Menjünk, barátom!

A gróf: Parancsolom, szólj igazat!

Éva: Ki parancsol nekem?

A gróf (zordúl): A bírád!

Ulrik (ravasz szelidséggel): Az urad!... A hitvesed! Bár minden ellened bizonyít, azért mégis azt mondom: lehet, hogy csak kisebb bűnbe estél!... Ha úgy van, akkor a gróf kegyelmesen fogja kimérni büntetésedet!

Éva: Nekem nem kell a gróf kegyelme!

A gróf: Engem pedig nem lehet hazugságokkal megcsalni!

Éva: Hogy hazudjak, attól ne félj! Inkább attól, hogy sok ne legyen az igazságból, ha egyszer beszélni kezdek. És most már beszélek is! Amíg azt kellett hinnem, hogy veszendőben a becsületem, addig siettettem a halált! Mert hogyan éljen Éva hercegnő becsület nélkül?! De most már meg tudom menteni a híremet — ha nem is az életemet, — most már kérlek, kedves hóhér, — légy némi türelemmel!

A gróf (zordonul): Beszélj!

ÉVA BOSZORKÁNY

Ulrik (szeliden): Bátran, leányom!

Éva: Atyám, te, ki oly jól ismered a nőket és (Enzióhoz:) te is, vitéz ifjú, akinek szeméből szent részvét árad felém, ti mind, akik tanúi vagytok egy büszkeségében sebzett szív vergődésének, ne ítéljete meg, ha olyan gyöngéd női titkokat is fogtok tőlem hallani, amelyeket talán inkább szemérmes szívem mélyére illenék zárnom. Beszélnem kell a régi viszályról, amely köztünk folyt.

A gróf: Vádaskodni akarsz?

Éva: Igen, uram, vádolom magam, mert gyáva voltam! Ha lett volna bátorságom, már régen így szóltam volna: Vidd mindenemet, mindenem a tied: a váraim, a birtokaim, a kincseim, és magam is a tied vagyok!... Most már ki mondom — bár ég arcom a szégyentől, — mióta először láttam az éjben égő falvaim tűzfényét, lángba borúlt a szívem is; és mióta először láttalak fekete lovadon elrobogni a váram alatt, azóta egy vágyam volt: a lovad patkója elé dobni magamat és mindent, ami az enyém!

Orsolya: Szegény kis Évám, hát mégis bevallod neki? Pedig megesküdtél, hogy szerelmed örök titok marad!

A gróf: Komédia! Semmit se hiszek!

HERCZEG FERENC

Éva: Ugyan, ugyan, uram, mit ért az ilyen vasember leányok dolgához? Kit szeressen egy hercegnő, ha nem azt, akitől retteg? Aki erős, kevély és kegyetlen!?... Talán a lantpengető deákot szeresse?! Tegnap úgy látszott, hogy teljesedik a csoda, valóvá lesz egy régi édes álom! Te gyűrűt küldtél!... Oh, hogy vártam az estét!... Rózsavízben fürösztöttem fehér tagjaimat. Gyöngéd selyembe öltöztettem remegő testemet. Kibontottam a vörös hajamat, amely oly hosszú és sűrű, hogy illatos sátorként takarhat be téged... és gyöngyöket fontam belé!... Tízszer is megkérdeztem a tükromet: vajjon elég szépnek fog-e találni?! De jöttek a követek... (Hallgat.)

A gróf (mély hangon): Beszélj tovább!

Éva: Nincs tovább! Csillagok magasságából a gyehe-nába lökted szegény szívemet! Azóta nem félek már a halál-tól. Azóta nem félek semmitől!

A gróf: Ezt el is hihetem, meg nem is!

Éva (a nyitott ablak mellett állókhoz): Helyet, ti! (A grófhhoz:) Ha levetem magam oda, száz öles mélységbe, ha zúzott tagokkal fekszem lenn, akkor hinni fogsz!

A gróf: Vigyázzatok ott!

ÉVA BOSZORKÁNY

Ulrik: Vigyázni, urak!

(Többen elállják az ablakot.)

Éva (keserű hévvel): „Tarts lakzit, Éva!” Ezt üzented nekem. Az én uram üzenete nekem parancs. Hát igen, azért is lakzit tartottam! Akárkivel! Az első jött-menttel. A deákkal! Nem lehet utolsó ember, akinek Goricia grófja nyakába akasztja a muravári hercegnő láncát!

Ulrik (a grófhhoz): Az nem is volt helyes! Nem volt helyes!

A kamarás: A te dicsőséges nevedet írták a könyvbe, gróf uram.

Ulrik: Úgy is vehetnők, hogy házasság volt helyetessel!

A gróf: Egy csavargó volt a helyettes! Egy rongyos csavargó!

Éva: Egy csavargó, akire nem lehet féltékeny Goricia ura! Jobb szeretted volna, ha valami bársonydolmányos, jószagú úrfi?... ..

Orsolya: Mert a béka akkor is nyitva tartja félszemét, ha leugrik a toronytetőről.

A gróf: És nekem reggelig esőben kellett áznom!

HERCZEG FERENC

Éva: „Napfölkeltkor érkezem!” Ezt üzente az én uram!
(Az ablak felé:) A nap még most is felhők mögött bujdosik
és te mégis itt vagy, gróf?!

Ulrik: Mennyi keserűség egy gyermek szívében! De
ilyenek az asszonyok! Én ismerem őket!...

Éva: Most mindent tudsz, uram. Bűnös vagyok, nem
tagadom! Kevélységből vétkeztem. Várom a büntetésemet!

Anzelmus: De mi van a hegedűs-deákkal?

A gróf (kardjával a padlóra üt): Hol volt a deák az
éjjel? Erről beszélj!

Éva: Honnan tudjam, uram? Attól a perctől kezdve,
hogy a kamrámba vonultam, nem törődtem vele többet!

Orsolya: Az erény állott őrt az ajtaja előtt, éles karddal
a kezében!

Éva: Hol lehetett a deák? Talán a városbíró tudja?!
(Anzelmus felé néz.)

Anzelmus: Városbíró? Én? (Megérti.) Hjah, persze,
Muravár bírása!...

Éva: Azon fordul minden, hogy mit hisz az én uram?!
Ha bűnösnek tart, akkor nem védem magam, nem érdemes!...

Ulrik: Asszony, ne vétkezz kevélységből!

ÉVA BOSZORKÁNY

A gróf: Akarom, hogy beszélj!

Éva (az ablak felé): Elállt az eső? Nos, építsetek máglyát az udvaron, nagy máglyát! Ha bűnös vagyok, égessetek meg rajta!

A gróf: Úgy lesz!

Éva: De ha úgy találja az uram, hogy ártatlan vagyok, akkor égjen az, aki rágalmazni merte Goricia grófnéját! (Anzelmusra néz.)

Lovagok: Ez az igazság!

A gróf: Lépjen elő a vádló! (Csend. Többen Anzelmusra néznek.) Anzelmus! Most mért nem jár a szád?

Anzelmus: Nekem? Mért legyen én vádló? Engedelmet kérek, kegyelmes uram, én egy szegény scriba vagyok, én nem vádolhatok egy hatalmas hercegnőt! Én csak azt mondhatom, amit láttam!

A gróf: Mit láttál?

Anzelmus: Látni tulajdonképpen nem láttam sokat, mert a pincébe zártak, és ez a kegyetlen asszonyállat (Orsolya), rám csukta az ablakot. Én tulajdonképpen semmit se láttam! De hallottam énekelni és kombinálok a logika erejével. Mert minek csuktak volna a pincébe, ha istenes dologban főtt volna a fejük?!

HERCZEG FERENC

Éva: Ilyen vallomás után egy férj sem habozhatik, hogy megégesse a feleségét!

A gróf (Anzelmushoz): Ügyelj a nyelvedre, fajankó! Azt mondom: ügyelj a nyelvedre!

Éva: Jer ide, városbíró és nézz a szemembe!... Mért nem tudsz a szemembe nézni?

A gróf: Mért nem tudsz a szemébe nézni?

Anzelmus: Egy életem, egy halálom, — én csak egy szegény scribe vagyok... parasztszülők gyermeke...

Éva: Egyikünk égni fog, Anzelmus! Mit gondolsz, melyikünk?

Enzió: Engedj meg, gróf uram, én hűbéresed vagyok és engem nem illet meg a szó, de jámbor lovag vagyok és ezt nem nézhetem tovább! Én, Enzió lovag, becsületemet és jó kardomat vetem zálogul, hogy ez a hölgy tiszta minden bűntől. Ezzel a pimasszal pereljen a hóhér! De ha van nemes lovag, aki vele egy követ fúj, az vívjon meg velem életre-halálra, kopjával, szekercével, avagy karddal! (Kardot húz.)

Fulkó (kardot húz): Derék fiú vagy, Enzió! Ebben a tusában mellette állok!

Anzelmus: Hát így vagyunk?

ÉVA BOSZORKÁNY

Éva: Félre a kardokkal, urak! Csak egy penge van, amely vért onthat a goriciai grófné becsületéért és az ott van az én uram rettenetes kezében!

A gróf: Félre a kardokkal!

Éva: De nem is tudom, miért kellene itt vívni?! Hát nem jó már a régi szent szokás? Én próbát kérek, tűzpróbát!

Orsolya: Jól teszed, Éva, kérj tűzpróbát!

Éva: Döntsön az Úr közöttünk, Goricia grófnéja és egy írdeák között. Tüzes vasat ide és lépjen rá meztelen lábbal a vádló és én is rálépek.

Orsolya: Az én Évám fehér lába sértetlen marad. Ha csak annyi égés lesz is rajta, amennyit az augusztusi nap ejt a lilium-levelen: égessenek meg engem is! De mi lesz veled, Anzelmus? Mi lesz a te medvetalpaddal? Állja az a pirosan izzó vasat? Nem hámlik le róla sisteregve a bőr és a hús?

Anzelmus: Én nem vádlok! Én nem vagyok perben senkivel!

A gróf: Nem kell tűzpróba! Bűn volna az urat hívni tanúnak, mikor emberek is tanúskodhatnak! (Évához:) Te azt mondd, a deák nem volt nálad?! Valahol azonban lennie

HERCZEG FERENC

kellett az éjszaka! Hozzátok be a várnépet! Egyenkint val-
latni fogom valamennyit!

Anzelmus: De kánpadon, nagyságos uram! Kánpadon
vallasd őket! Ha egy-két embert kánpadra vonatsz, meg-
látod: egyszerre kipattan az egész igazság és betölti lár-
májával a várat!

A gróf: Igen, kánpadon!

Éva: Jó ötlet és biztos sikert ígér, de csak úgy, ha nem
engedsz kivételt és kánpadra vonatsz minden szolgát, aki az
éjjel a várban volt. Ha egyet megkímélsz, könnyen kisíklík
kezeidből az igazság!

A gróf: Egyet sem kímélek!

Anzelmus: Helyes, nagyon helyes!

Éva: Azt sem szabad kímélned, aki furfangosan maga
beszél kánpadról, hogy elterelje magáról a figyelmet!

Anzelmus (idegesen): Mi az?

Éva: Kérlek, uram, az igazság és a tisztesség nevében
kérlek, kezd a vallatást a te szolgáddal, a városbíróval. Ő
tudja, hol volt a deák és mi csak azért nem tudjuk, mert
nem akar beszélni!

Anzelmus: Én nem tudok semmit! Semmit se tudok!

ÉVA BOSZORKÁNY

Éva: Meglátod, egyszerre kipattan az egész igazság és betölti lármájával a várat!

A gróf: Igen, ezt a fickót fogom elsőnek vallatni!

Anzelmus: Engem?!...

A gróf: Hóhér!

Anzelmus: Egy szót, kegyelmes uram, egy utolsó szót! Bocsáss meg! Én jót akartam, de most látom, rosszat műveltem.

A gróf: Mit műveltél?

Anzelmus: Az én nagyságos uram gyakran mondta, hogy ez a házasság nincs inyére... hogy szeretné, ha szabad kezét nyerne Évával szemben!...

A gróf: Az nem tartozik ide!

Anzelmus: Ezt hallván, így szóltam az én ostoba fejemhez: szánd rá a lelki üdvösségedet, Anzelmus, szánd rá, — egy szegény íródeákkal több, vagy kevesebb, már nem numérál a pokolban, — csak a te nagyságos grófod legyen boldog és szabad! Túlságos szeretettel szerettem az én nagyságos grófomat, azért követtem el a hibát!...

A gróf: Miféle hibát?

HERCZEG FERENC

Anzelmus: Hallgattam, amikor beszélnem kellett volna! Nagyságos uram, ti vitéz és jámbor lovagok, és ti szegény emberek, halljátok: a hercegnő ártatlan!... A hegedűs-deák egész éjjel együtt ivott velem a pincében! (Mozgás.)

A gróf: Veled volt?

Orsolya: Csakhogy végre kimondtad! Hogy volt lelked eddig hallgatni?

Anzelmus: Tegnap este, mindjárt az esküvő után, ez a derék asszonyság, (Orsolya) oda hozta a hegedűst a pincébe és így szólt hozzám: Anzelmó, te vagy itt a gróf leghűségesebb szolgája, őrizd ezt a fiút, hogy majdan tanúságot tehess az ártatlanság mellett.

Orsolya: Szóról-szóra így mondtam! És ha nem féltém volna a kínpadtól, már ellene is vallottam volna Anzelmusnak.

A gróf: Verjétek vasra ezt a fajankót! Ezért meg-lakolsz!

Anzelmus: Szeretetből hibáztam! Szolgálni akartam az én nagyságos grófomat! (Évához:) Nagyasszonyom! Látod, én beszéltem! Kérlek, beszélj most te is!

ÉVA BOSZORKÁNY

Éva: Megbántottál, deák, ezért olyan bosszút állok, hogy a dédunokáid is emlegetni fogják még! (A grófhoz:) Ha azt hiszed, uram, hogy valamivel adósom vagy, akkor kérlek, ajándékozd nekem gonosz ellenségem fejét!

Ulrik: Ezt meg kell tenned, öcsém, ezt nem tagadhatod meg tőle!

A gróf: Legyen tiéd! De rögtön ítélj fölötte!

Éva: Itélek. Mivel ügyetlen buzgalmával el akart szakítani az én uramtól, büntetést érdemel. És mivel töredelmes vallomásával utat nyitott nekem az én uram nagy szívéhez: jutalmat érdemel! Ostorozzátok meg, de úgy, hogy ne vérezzen a teste! Azután ültessétek a muravári bíró székébe! (Anzelmushoz:) Mint városbíró is érezni fogod Éva hercegnő kezét. Ez a kéz tud ajándékozni, tud ölni is!

Anzelmus (letérdel): Hálát adok a mennybéli nagy Istennek, hogy idejében megismertelek, nagyasszonyom. Most már tudom, hogy ki vagy te! A te erényed vakítóan fénylik az emberiség éjszakájában! Bolond és gaz, aki ellene szegül. Én egy szegény íródeák vagyok, parasztszülők gyermeke, de most minden szavamra ráteszem az életemet és a lelkiüdvössé-

HERCZEG FERENC

gemet. Ezentúl nincs se apám, se anyám, csak te vagy, egyedül csak te, nagyasszonyom, akit vakon szolgálni kívánok a testemmel s a lelkemmel! (Fölkel, a hóhérhoz:) De úgy, hogy meg ne vérezzétek a testemet!... (Hóhérral s egy kopjással el.)

Éva: Most már ítélj fölöttem is, nagy jó uram és kérélek, ne mérd ki nagyon enyhén a büntetésemet. Mert én bűnösebb vagyok a szegény Anzelmusnál. Ő szeretetből vétkezett, én kevélységből. (Letérdel.)

Ulrik: Én pedig azt mondom, öcsém: ne ítélj, hogy meg ne ítéltesél!

A gróf (mogorván): Tudom, hogy mit kell tennem! (Évához:) Kelj föl! Goricia asszonya ne térdepeljen!

Éva: Ha száz évig élek is, soha senki sem fog másképp, mint térden állva látni, ha csak az én uram keze föl nem emel!

Ulrik: Hallod, öcsém? Hallod? Ilyen az asszony!

A gróf (fölkel és fölemeli Évát).

Ulrik: Becsüld meg a hercegnőt, öcsém, azt mondom, becsüld meg, mert az ő erénye kiállott minden aranypróbát!

ÉVA BOSZORKÁNY

NYOLCADIK JELENET.

Előbbiek, Lovag.

A lovag (a főbejáraton bejön): Tűvé tettük a várat, de a deáknak nincs semmi nyoma!

Éva: Ne keressétek, előjön ő maga! Én rejtettem el, hogy az én uram első haragjában fegyvertelen ember vérével ne mocskolja be kezét!

Ulrik: Nem tudom, mi nagyobb: erényed, vagy okosságod?

A gróf (Évához): Mi legven most már azzal a fickóval? Te talán azt hiszed, hogy udvaromban fogom tartani? Mint afféle lantpengető deákot, aki holdvilág-pofával lesi a grófné szoknyasuhogását? Ha azt hiszed, akkor rosszúl ismersz engem!

Éva: Ilyet nem hiszek és nem is akarok. Ajándékozz a hegedűsnek egy háta-lovat, és egy erszényt ezüst pénzzel és tiltsd ki örök időkre országodból. Tegnap még szükségem volt rá; de a tegnap elmúlt és nem jön vissza többé. Holnap már nem akarok a tegnap szemébe nézni! (A trón mögül csattanás hallatszik, utána egy hosszan elhaló akkord. A deák összetörte odabenn a hegedűjét.)

HERCZEG FERENC

A gróf: Mi volt az?

Orsolya: Valami összetört odabenn.

Éva (aggodalmasan Orsolyához): Hozd ki, Orsolya! Mondd neki, hogy nincs oka félnie! Semmi oka félnie!

Orsolya (elmegy a trón ajtón, amelyet betesz maga után).

A gróf (Évához): Igen, a deák hordja el magát! Nem akarom, hogy gondolj reá! Senkire se gondolj, csak énrám! Mert te szép vagy! Szép és kíváncsi!

Éva: Boldog vagyok, uram, boldog és büszke, hogy tetszem neked!

A gróf: A vörös hajad, a fehér macskatested tetszik nekem!

Éva: Én együgyű leány vagyok, uram, de rajta leszek, hogy méltó legyek hozzád. Amilyen nagy a te bölcseséged, olyan nagy legyen az én jószágom. És amilyen nemes a te szíved, olyan hűséges legyen az enyém! Szolgálni foglak és te hinni fogsz nekem. A multat a szívembe temetem és sírjából új, kábító, idegen virágok fognak kinőni, virágok, amelyek égő színű rostélyként fonnak körül téged!

ÉVA BOSZORKÁNY

Orsolya (lassú léptekkel visszajött a deák összetört hegedűjével a kezében, az ajtót nyitva hagyta; Évához lép s átnyújtja neki a hegedűt): Ezt neked hagyta!

Éva (halálos rémülettel): És ő?!

Orsolya (kezével jelzi, hogy a deák a mélységbe vetette magát).

Éva (mindenről megfeledkezvén, kezében tartja a hegedűt és végtelen fájdalommal nézi. A gróf és Ulrik a nyitott trónajtóba lépnek).

A gróf (megérti a történeteket): Jobb így! Jobb így!

Ulrik: A félelem elvette a kölyök esztét!

A gróf (valami homályos gyanú hatása alatt): A félelem? Vajjon a félelem?...

Ulrik: Ha szerette, akkor most elárulja magát! Nincs az a nő, aki ilyenkor el ne árulja magát!

Orsolya (halkan Évához): Most repülj, ha tudsz, aranyhattyú! Most repülj! Föl a magasba, a máglya fölé, az ostobák feje fölé!

A gróf (Évához közeledik, leselkedve méregeti): Sápadt vagy, Éva! Fáj a szíved?

Éva: Fáj a szívem, mert az uram kételkedett bennem!

HERCZEG FERENC

A gróf: A szemed könnyes!

Éva: Szenvedek, mert az én uram még most sem bízik bennem!

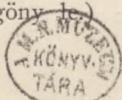
A gróf (kiragadja kezéből a hegedűt): Mi legyen ezzel? Ezzel a ronggyal? (Éva nézi a hegedűt.) Eldobjam?

Éva: Dobd el! (A gróf eldobja a hegedűt.)

Orsolya (halkan Évához): Iszonyú vagy! (Elvonúl tőle.)

A gróf: Jer, Éva, most megmutatlak a goriciai katonáimnak. Az arcod olyan, mint a kőbálványé!... Miért nem mosolyogsz?

Éva: Mosolygok, uram! (Mosolyog, majd hiszterikusan kacag, — erőltetett, szilaj jókedvvel.) Vigan, uram! A mai nap a vígság napja! Soha oly tréfás nem voltam, mint ma! Hozzatok bort! Készítsetek nagy lakomát! Hivjatok zenészeket! Ma mulatni fogunk, mulatni és táncolni! (Gonosz macskamozdulattal a gróf felé nyújtja kezét.) A kezedet, uram! (Indulnak. Fügöny le.)

— Vége. —

Singer és Wolfner kiadásai Budapest

HERCZEG FERENC MUNKÁI:

I. Regények, hosszabb elbeszélések:	lúxus	disk.
Álomország	4.—	6.—
A királyné futárja. Innocent és Mühlbeck rajzaival	4.—	6.—
A fehér páva. Kisvárosi történet.. .. .	3.50	5.50
Szerelmesek	4.—	6.—
Lélekablás	3.50	5.50
Honszerző	4.—	6.—
Andor és András. Márk Lajos rajzaival	3.20	5.20
Pogányok. Történelmi regény	5.—	7.—
Idegenek közt	2.80	4.80
Egy leány története	3.60	5.60
Szabolcs házassága	3.20	5.20
Simon Zsuzsa	3.60	5.60
Fenn és lenn	4.—	6.—

Gyurkovicsék:

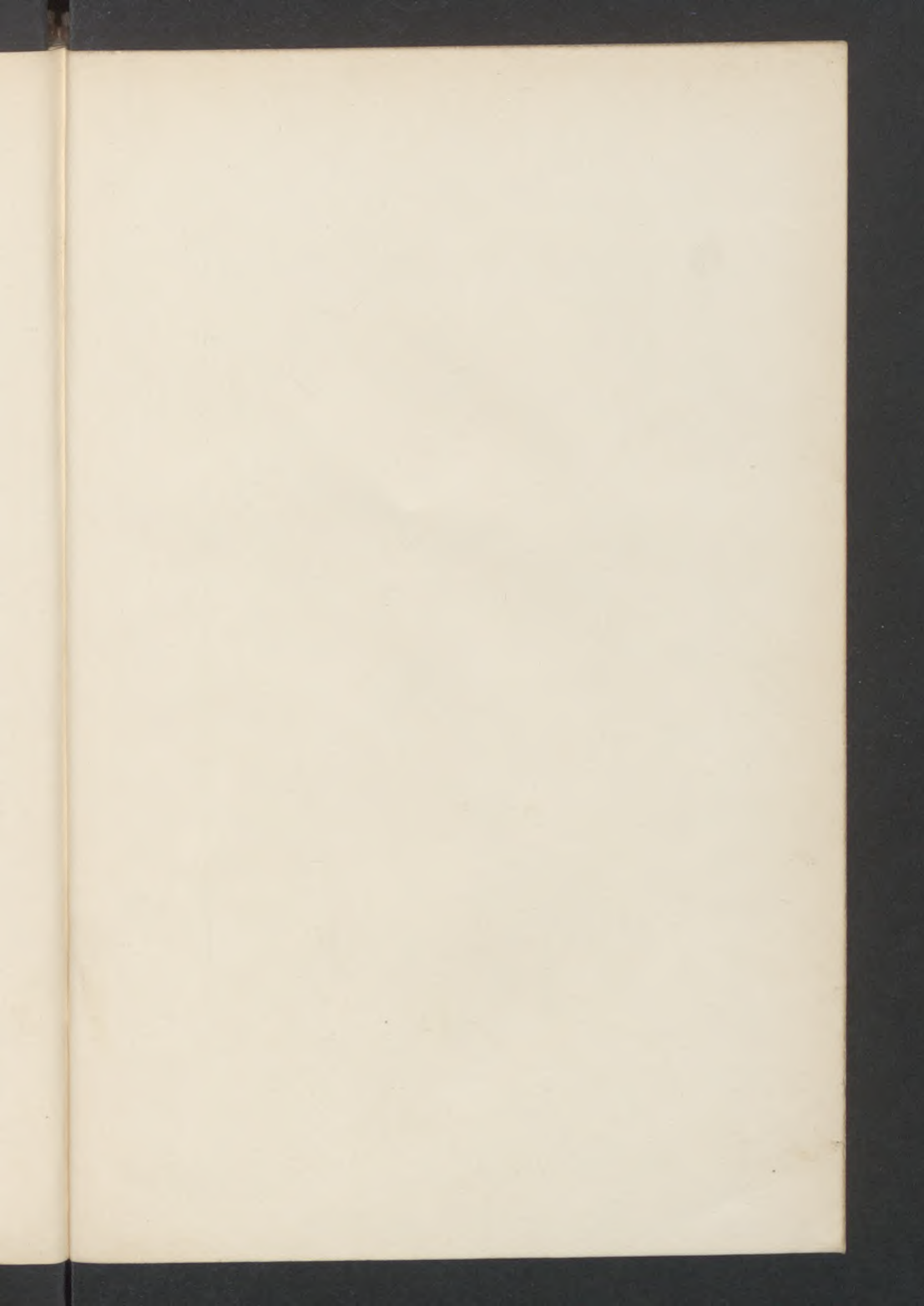
A Gyurkovics lányok	3.—	5.—
A Gyurkovics fiúk	4.—	6.—
Gyurka és Sándor	3.—	5.—

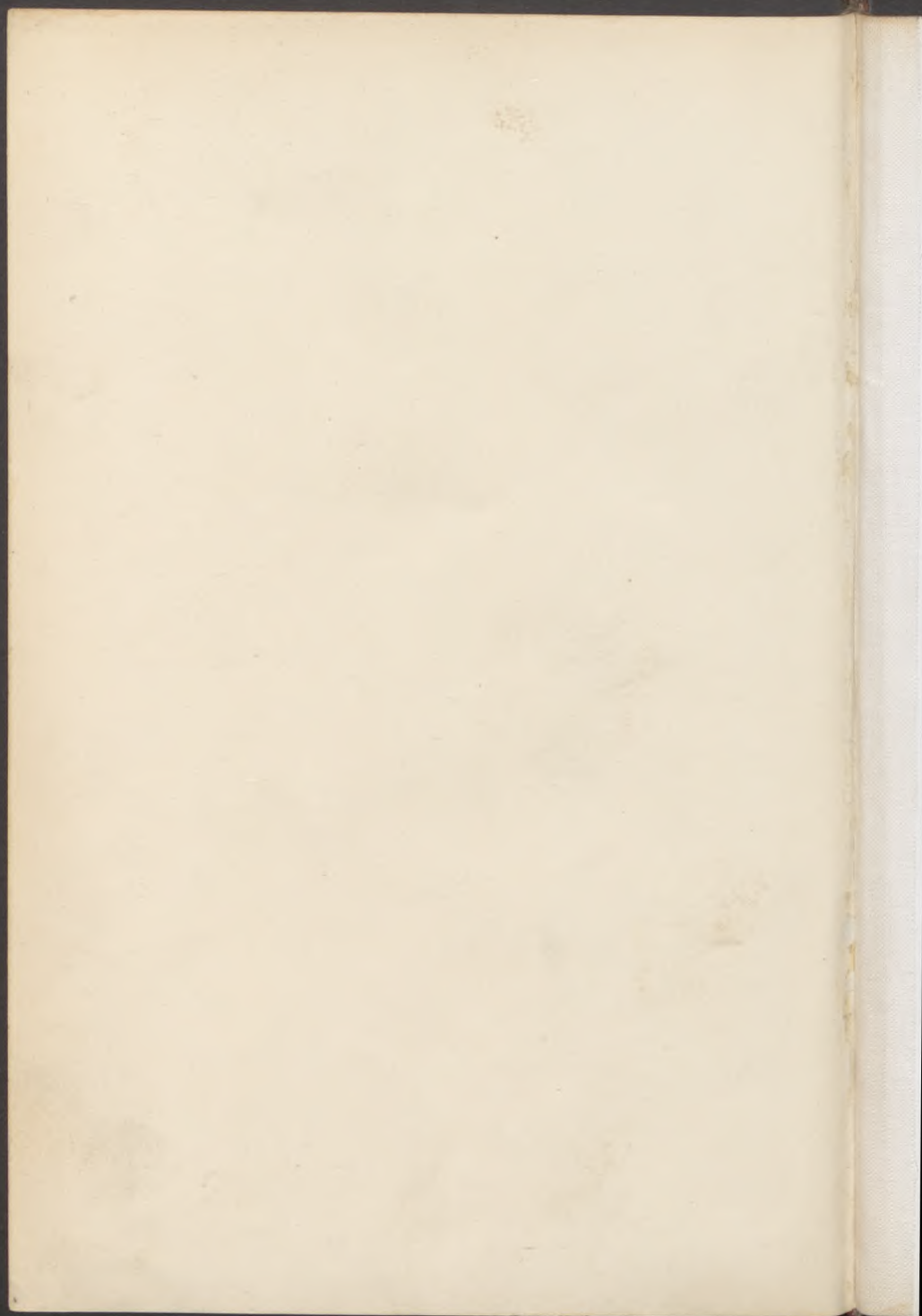
II. Elbeszélések:

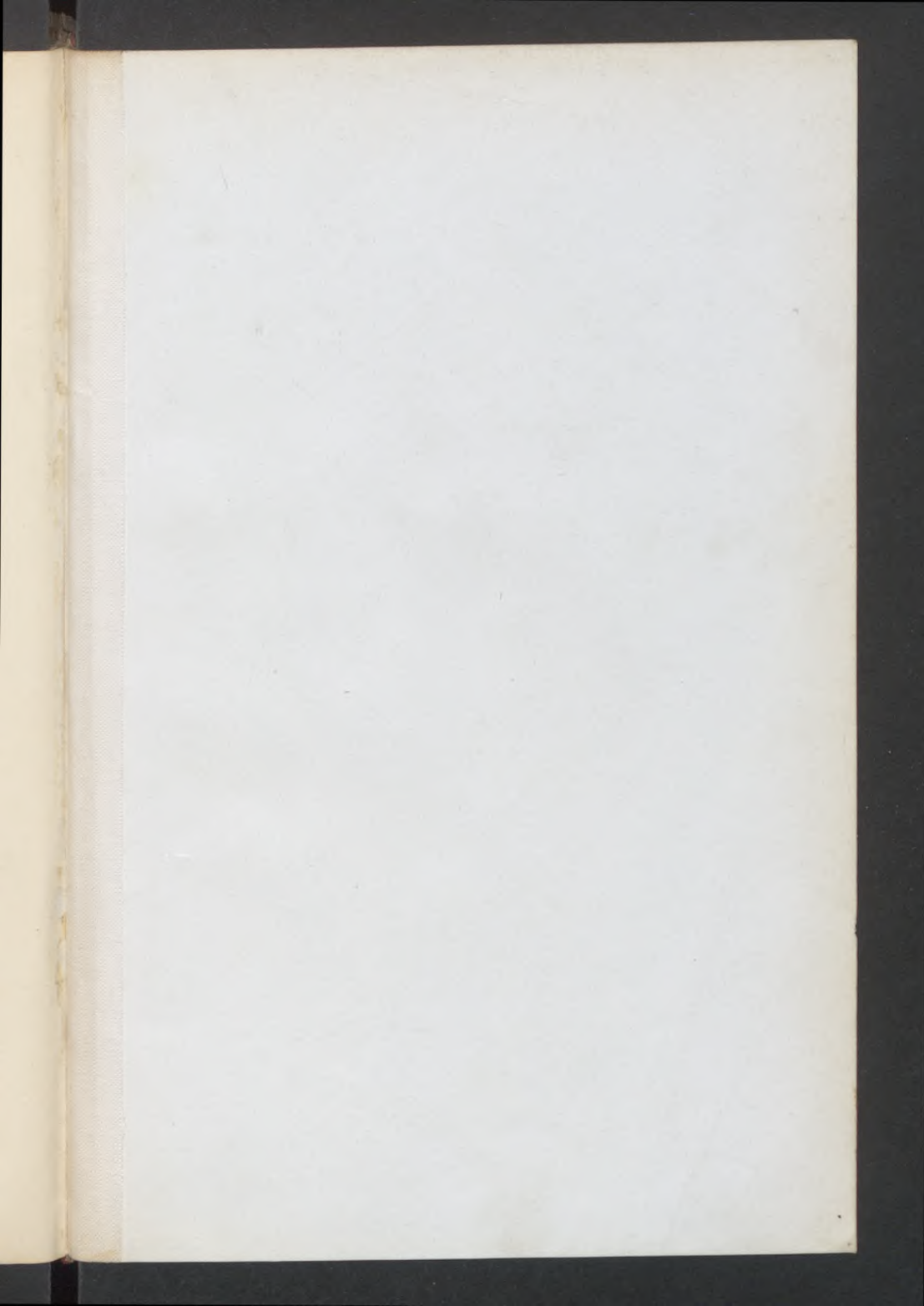
Napváros.	4.—	6.—
Szelek szárnyán	3.50	5.50
Kaland	4.—	6.—
Elbeszélések	3.20	5.20
Böske, Erzsé, Erzsébet	3.50	5.50
Arianna	3.—	5.—
Az első fecske.	3.—	5.—
Napnyugati mesék	3.20	5.20
Mutamur.	4.—	6.—
Mesék. Mühlbeck Károly rajzaival.. .. .	8.—	

III. Színművek:

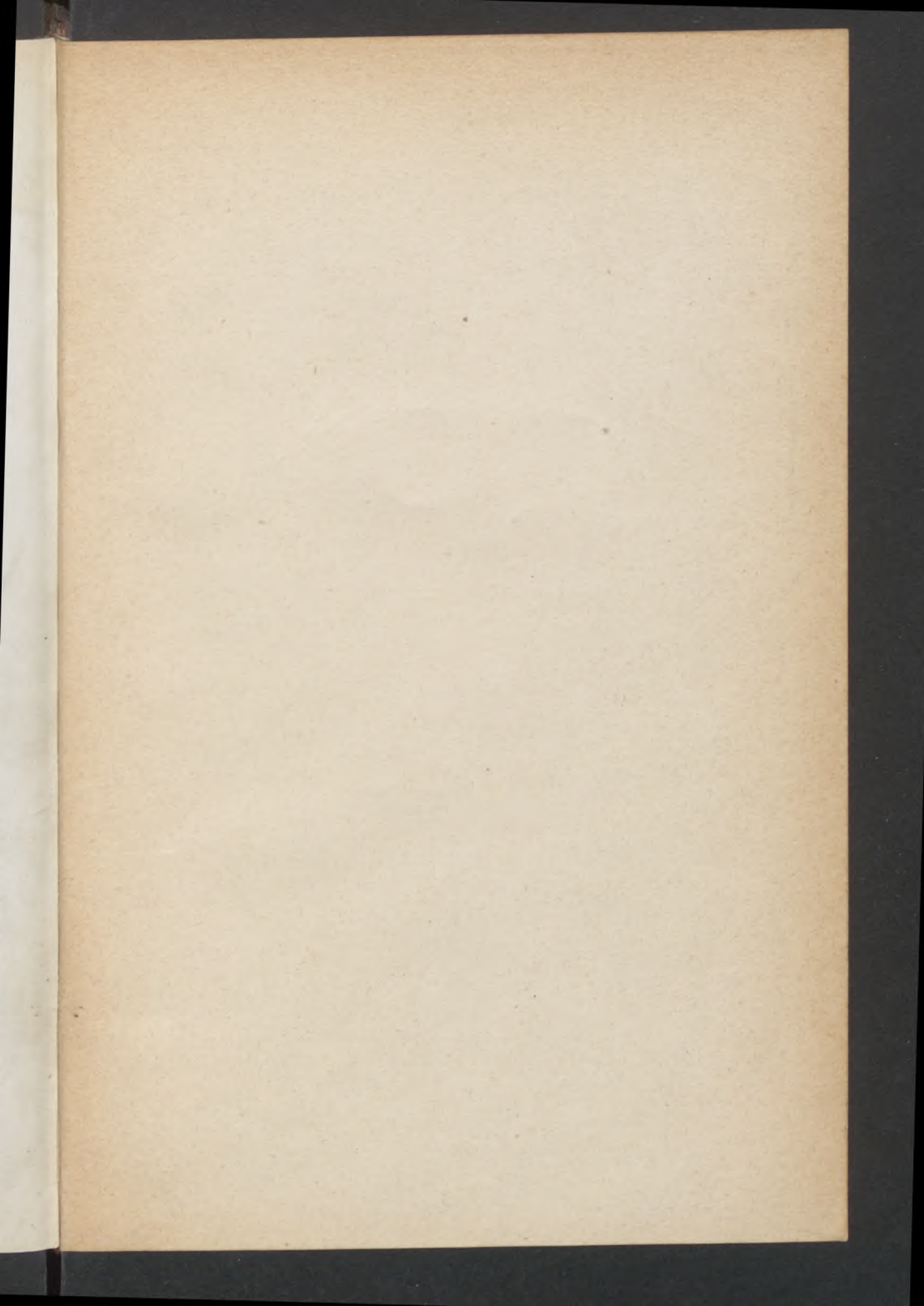
A dolovai nábob leánya Színmű 5 felv.	2.50	4.50
A három testőr. Bohózat 3 felvonásban	2.50	4.50
Az első vihar. Színmű 4 felvonásban	2.50	4.50
Honthy háza. Színmű 3 felvonásban	2.50	4.50
Ocskay brigadéros. Történelmi színmű 4 felvonásban	2.50	4.50
Balatoni rege. regényes vígjáték 4 felv.	2.50	4.50
Kéz kezét mos. vígjáték 3 felvonásban	2.50	4.50
Bizánc. Színmű 3 felvonásban	2.50	4.50
Déryné ifjasszony. Színjáték 3 felv.	2.50	4.50
A kivándorló. Színmű 4 felvonásban	2.50	4.50
Eva boszorkány. Színjáték 3 felv.	2.50	4.50

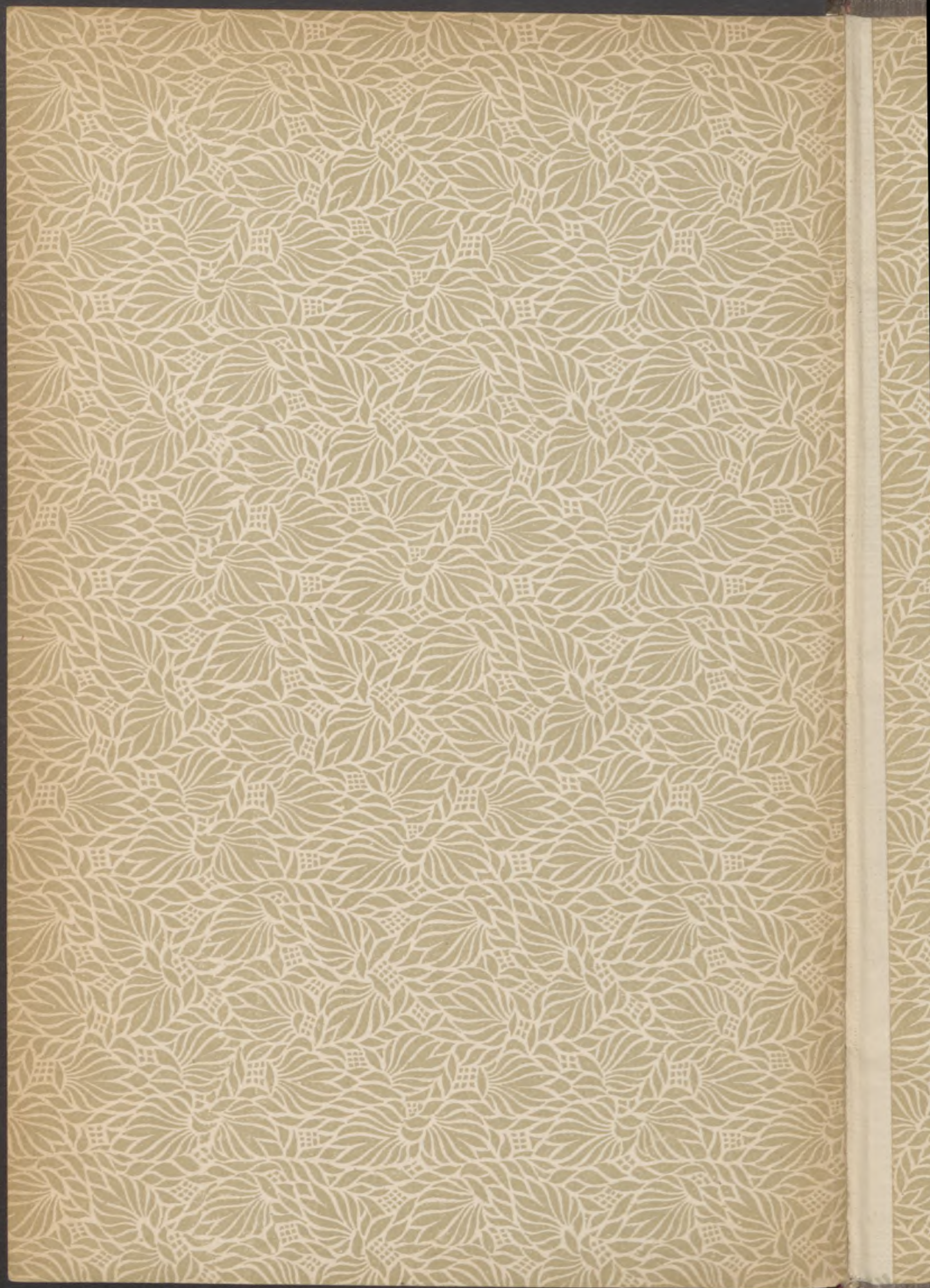

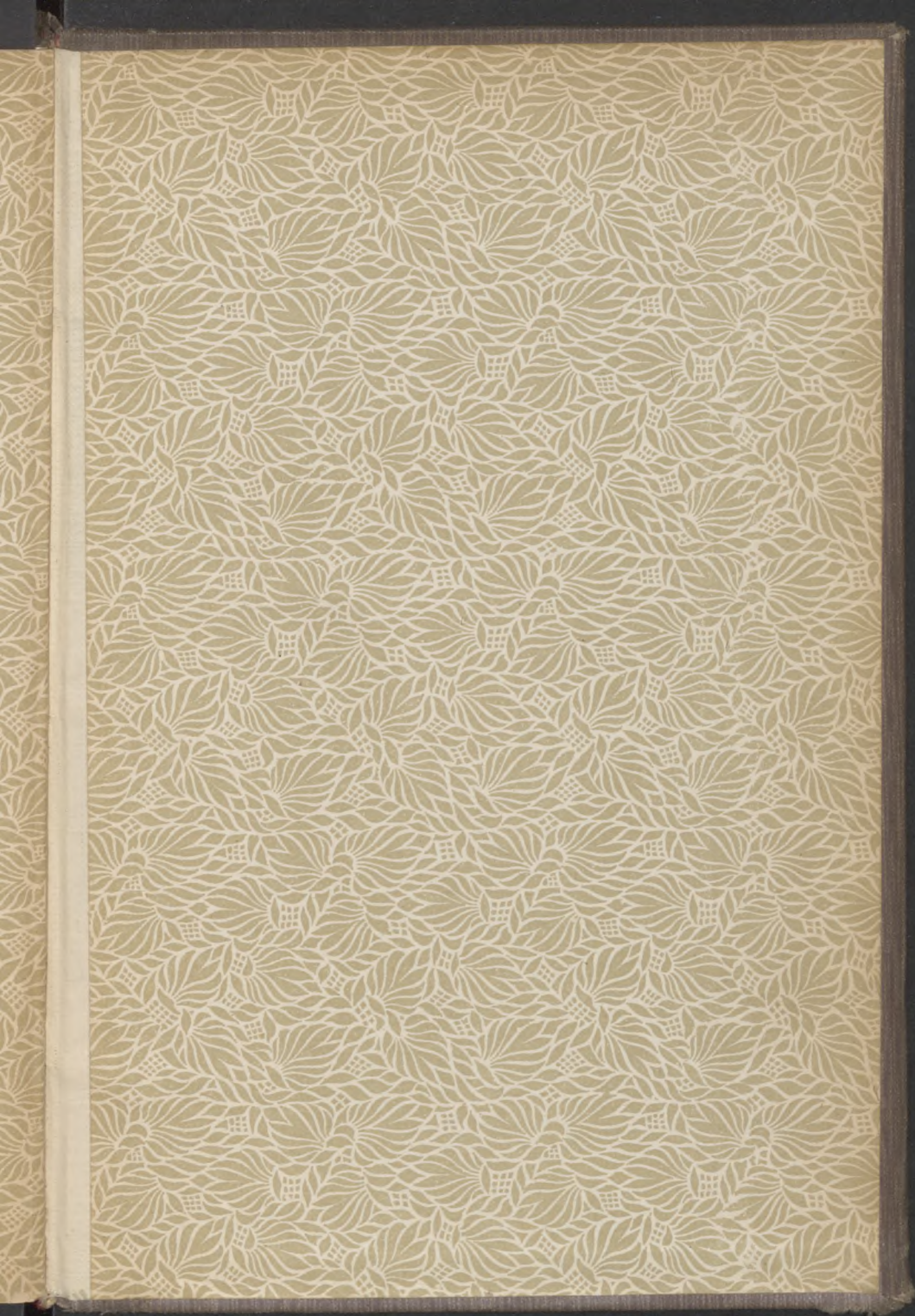

HERCZEL
FERENC

É V A
BOSZORKÁNY